

PUBLIKAȚIE A ELEVILOR LICEULUI „UNIREA” FOCȘANI
FONDATA ÎN 1912

ANUL IX — NR. 70-71-72 (SERIE NOUĂ) OCTOMBRIE—DECEMBRIE 1980

ÎN NUMĂRUL VIITOR

● Centenarul nașterii
lui Ion MINULESCU

— Convorbire cu Mioara Minulescu,
fiica poetului

— Prof. univ. dr. Dumitru MICU :
„Ion Minulescu“

● TUDOR ARGHEZI — inedit

● De vorbă cu :

Marin SORESCU,
Valentin SILVESTRU

și

DUMITRU RADU POPESCU

— *Interviuri acordate profesorului Petrache DIMA* —

● ○ nouă variantă a „Mioriței“

REVISTA NOASTRĂ

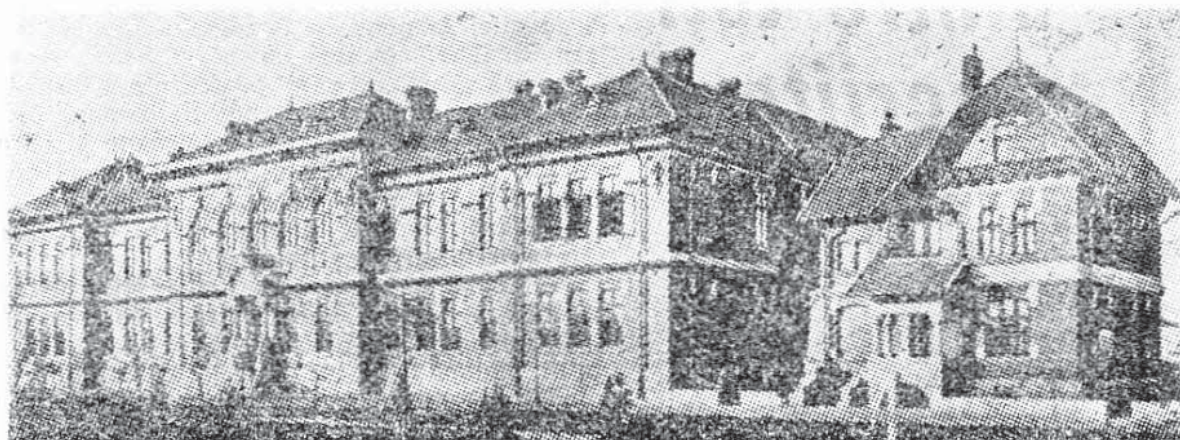

PUBLIȚAȚIE A ELEVILOR LICEULUI „UNIREA” DIN FOCȘANI,
FONDATA ÎN 1912,

DISTINSĂ, ÎN CADRUL CONCURSULUI NAȚIONAL
AL PRESEI ȘCOLARE, CU PREMIUL I, ÎN 1978,
ȘI CU „PREMIUL SPECIAL AL JURIULUI
PENTRU CEA MAI BUNĂ REVISTA ȘCOLARĂ DIN ȚARĂ”, ÎN 1979

Fondator : prof. Dimitrie PAPADOPOL

Coordonator : prof. Petrache DIMA

DIALOG LITERAR

Academician
Iorgu IORDAN :

**„Sadoveanu
este(...),
alături
de Eminescu,
cel mai
național
dintre toți
scriitorii
noștri“**

— Stimate tovarășe profesor, știu că vă numărați printre admiratorii operei lui Mihail Sadoveanu. L-ați cunoscut personal?

— L-am cunoscut destul de târziu, din punctul lui de vedere. Cînd l-am văzut întîia oară, pe stradă, el era autorul a cel puțin patru volume, dacă nu mai multe. Direct, după primul război mondial, cînd, între altele, am avut prilejul să fim colegi de cancelarie, la un institut particular, „Mihal Kogălniceanu“ din Iași, înființat de cîțiva profesori de liceu, cu 2-3 universitari, și din necesitatea de a cîștiga ceva în plus față de salariile care se dădeau pe vremea aceea și care nu ajungeau din cauza greutăților vieții. Sadoveanu locuia la Copou, puțintel afară din oraș, unde avea o proprietate, fosta casă a lui Mihail Kogălniceanu. Liceul își avea sediul pe str. Carol, deci aproape de Grădina Copou. Și ne-am gîndit atunci că Sadoveanu ar putea să predea limba română, mai bine zis, literatura română, la una din clasele cursului superior. Omul a acceptat foarte bucuros, fiindcă-i plăcea. Și așa a lucrat un an sau doi, poate chiar mai mulți, nu mai țin minte, ca profesor de literatura română la clasa a V-a (actuala clasă a IX-a). Se făcea pe vremea aceea, potrivit programei oficiale, așa-zisa „poetică“ (genurile literare cu toate anexele pe care le implică această problemă). Și sînt convins că făcea lecții admirabile, chiar din punct de vedere strict didactic: nu mai vorbim de apariția lui, ca om și ca scriitor, care atrăgea atenția și interesul oricui.

Mai de-aproape, l-am cunoscut cînd am fost numit director al Teatrului Național din Iași, în noiembrie '28. Sadoveanu era membru în consiliul de administrație, fusese și el — cum știți — multă vreme director al acestei prestigioase instituții de cultură, așa încît ne întîlneam la ședințele de lucru, foarte des. Dealtfel, mie îmi plăcea mult literatura lui, probabil, și datorită originii mele țărănești, datorită însă, în primul rînd, talentului său. Mă atrăgea și ca om, fiindcă era foarte agreabil, cum se spune, în intimitate. Îi plăcea gluma, cultiva umorul și-l cultiva cu succes, cum se vede și în opera lui literară, destul de des. Mai târziu, după 23 August și mai ales după transformarea Academiei Române în Academia Republicii Populare Române, am fost colegi la Secția de limbă, literatură și artă, al cărei președinte a fost el mulți ani. Așa că sînt printre puținii oameni încă în viață, care l-au cunoscut de aproape și care l-au înțeles, în general, destul de bine, ca să nu spun chiar foarte bine, și ca om și ca scriitor.

— După părerea dumneavoastră care este trăsătura definitorie a stilului său?

— Fiindcă se bazează pe limbă, stilul este, după părerea mea și nu numai a mea, folosirea personală, nu numai în operele literare, a limbii întregului popor. Deci, se cere oricărui minutor al condeiului, literat, om de știință sau publicist, în

Interviu propus de

prof. Petrache DIMA

(Continuare în pag. 1166)

DIALOG LITERAR

11 octombrie 1980. Aflu de la prof. N. Scurtu că scriitoarea Profira Sadoveanu nu vrea să mai acorde interviuri, din pricina unui ziarist care i-a denaturat răspunsurile. Totuși, încere. O asigur că-i voi trimite dactilograma. Tăcere. După câteva clipe, îmi dă un dram de speranță:

— Vă rog să-mi telefonați mâine, la 8 dimineața.

12 octombrie 1980. La ora indicată, formez cu emoție numărul. De la celălalt capăt al firului, se aude vocea cunoscută:

— Vă aștept la 9. În trei sferturi de oră, terminăm convorbirea. Nu?

— Sigur că da! — zice, fără să-mi ascund bucuria. Intru pe str. Barbu Delavrancea. La nr. 47, se află o vilă. Sub indicator, este prinsă o placă, pe care sînt gravate următoarele cuvinte: „Aici a locuit între anii 1936—1942 marele scriitor Mihail Sadoveanu”. Gazda, zărindu-mă pe fereastră, vine în întâmpinarea mea. Asemănarea cu tatăl său este izbitoră. Locuiește la etaj, în apartamentul în care a stat Sadoveanu, în perioada indicată pe placă. Din hol, dăm în sufragerie. În stînga, este biroul. O bibliotecă imensă acoperă peretele din fund.

— Sub țocul ușii care face legătura dintre aceste două încăperi s-a adăpostit tata în timpul cutremurului din 1940.

Îi prezint un set din „Revista noastră”. În timp ce o răsfoiește, se interesează de istoricul ei, de activitatea liceenilor de la „Unirea”, precum și de viața culturală și literară a orașului de pe Milcov. O informez în legătură cu organizarea unei sesiuni de comunicări științifice „Mihail Sadoveanu”, programată la Focșani, la 20 octombrie 1980. Vestea îi umezește ochii.

Dialogul literar urmărește dezvăluirea unor aspecte din viața scriitorului omagiat, mai puțin cunoscute. Mă impresionează modestia și naturalitatea cu care îmi răspunde, căldura cu care îl evocă pe tatăl său. La sfîrșit, ne oferă, pentru publicare în „Revista noastră”, fotografii inedite și ne dăruiește cărți cu dedicații.

Cele 45 de minute au trecut de mult. Ceasul indică ora 13.

La despărțire, scriitoarea și soțul ei, Costache Popa, îmi spun în dulcele grai moldovenesc:

— Ușa casei noastre vă este deschisă oricînd!

— Vă mulțumesc din toată inima! — îngin eu, constatînd, încă o dată, cu mîhnire, că vorbele nu-s în stare să exprime deplin ceea ce simți și gîndești.

— La 100 de ani de la nașterea tatălui dv., ce profil îi schițați?

— La întrebarea dv., am să răspund printr-un citat care figurează într-o prefață la o cărțuie a mea tradusă în rusește, cu acest prilej: „Că am în preajmă o mare personalitate, am înțeles în chip intuitiv încă de pe cînd eram un copil neștiutor. Era ceva asemănător elementelor naturii, ca vîntul care zgîlțîia geamul, ca ploaia care răpăia pe acoperișul de tablă ori ca viscolul pulberînd totul în peisajul sticlos al iernii. Iar mai tîrziu, îndată ce am început a asculta povești și-apoi a citi cărțile iscălite de el, ce se înșirau tot mai multe an de an, în raftul știut al uneia din cele patru biblioteci ale biroului său, am în admirație acea uriașă albină, veșnic în mișcare, care pleca zilnic la vinătoare, ca să se întorcă seara la urdinișul stupului său, încărcată cu agoniseala

Profira Sadoveanu:

*„Cînd scria,
tata era atît
de posedat
de ceea ce crea,
încît
din clipa aceea
el nu mai era
același om“*

Interviu realizat de
prof. Petrache DIMA

(Continuare în pag. 1169)

Vraja „Dumbrăvii minunate“

de prof. univ. dr. doc. Constantin CIOPRAGA

Fuga în cring a unei orfane se integrează imperceptibil basmului; doamna Mia Vasilian, al cărei „salonaș grenat“ putea fi văzut în unele stampe caragaliene, e mama vitregă; duduia Lizuca-orfana clasică. Nu pentru ambianța burgheză cu jour-fixe, cu nelipsitul ofițer — fante, cu cafele, taifas și altele, e citabilă însă Dumbrava minunată; după un convențional prolog citadin, șase din cele nouă secvențe se plasează în feerie, inocenta orfanella cunoscând lumea exact la vârsta Micului prinț al lui Saint-Exupery (șase ani), într-o seducătoare împietire de irealitate și concret. Pentru a marca drumul pînă la bunici („expediție îndrăzneată“), copila ia cu sine un săculeț cu cenușă, aventura fiind un mod de inițiere la nivelul basmului, dar și exod dintr-un spațiu ostil. Pe drum, precocia călătorească ține sfat cu Sora-Soarelui, cu ciinele Patrocle (care și el vorbește), observă paralelisme între ritmurile naturii și propriu-i destin, descifrează semne, într-un cuvânt se mișcă într-un univers de miracole. Dacă atunci cînd raționează concret depășindu-și vârsta printr-o gravitate neverosimilă, micul personaj cade în banal, în rest ingenuitatea reacțiilor infantile e de o desăvîrșită naturalitate, traiect labirintic însoțit de mirări și revelații în serie. Un animism universal leagă între ele ființe de arbori, de unde posibilitatea comunicării fără obstacole, de fapt un monolog duios. „Mama mea a murit, Sora — Soarelui! — Floarea lasă să cadă deasupra copilei două petale ca niște fluturi de lumină și clătină intristată din cap...“. Cînd ci-

nele Patrocle își viră botul într-un mușuroi de furnici, Lizuca — adresîndu-i-se cu mata — îi reproșează candid: „Nu știi mata că aici este și împărăteasa furnicilor? Și dacă o scăpăm de primejdii, ea ne dă un fir de pai; și cînd avem nevoie de dinșă îndată vine să ne ajute, cu toate furnicile ei. Așa. Uite paiul...“.

Simbolistica din povești acționează prompt, analogic, în orice situație nouă. „Lizuca știa că sălciiile sînt oa-

meni și dihanii înțeleniți din veacuri vechi de o vrajă. Le privea cu sfială și le asculta cum oftează și cum șoptesc...“ O bătrînă „măruntică și mohorită“ nu poate fi decît Sfînta Miercuri; somptuos pe măsură, în întineric clipește „candele verzi de licurici în două șiraguri“; o ciocănitoare-crainic vestește „sosirea drumeților“. Punerea în scenă tinde spre mirific, Dumbrava minunată, explorare a mecanismelor infantile, devenind o superbă transpoziție a datelor obișnuite în portativ fantastic. Din cer, „lumina lunii (...) curge în poieni ca o ploaie“, — materială, alinătoare, tangibilă: „Era în juru-le tăcere și singurătate; ș-o lumină dulce se cernea printre crengile sălciiilor. Nu se auzea nici un lătrat de cîine, nici chemare de pasăre. Parcă intraseră în țînutul unui basm... Deasupra, departe, se pleca cerul albastru spre dumbravă, curgînd ca o apă; ș-o împărătească pajură plutea pe talazul acela, cu aripile neclintite...“.

A căuta sălaş noaptea într-o scorbură, la o „mătură răchită“, intră în ordinea soluțiilor de basm. Scăldată în „fumul ei de lumină“, misterioasa dumbravă tace ca într-un vis, — crîngul cu schit de lemn din apropierea casei Sadoveanu, la Fălticeni (pitorescul „huci“), ducînd spre sublim; un prelung șir de analogii între oameni și necuvîntătoare scoate pe cititor din lumea proprie pentru a-l introduce în alta, fabuloasă:

„Un mierloi mirat se uita la fetiță cînd cu ochiul drept, cînd cu cel stîng. Era negru și cu ciocul galben. Și cu mare îndrăzneală strigă înspre Lizuca, cu glăsușoru-i de fluier:

— Chiorcheoșetă hăi!

E cam obrăznicuț dumnealui... gîndi Lizuca. Și-l întrebă cu blîndetă:

— Ce ți-am făcut eu matală, de spui că-s urită și încruciată? Eu sînt fetiță necăjită și mă duc la bunicii mei.

M. Sadoveanu, în ipostază de pescar (1952)

Mierloiul sări pe o crenguță mai apropiată, privi blind pe fetiță și ciripi moale, din gură:

— Lizucă... Lizucă...“.

Imaginația genuină adaugă realului trăsături supranaturale, dumbrava fiind pentru orfană paradisul „poveștilor pe care i le spunea mama“ (mama adevărată); normal deci ca acolo să figureze „omușori mititei“ („prichindei“), domnițe, zine, jivine; păreri piticilor despre uriași, pămînteni și comori, cu rezonanțe de basm, sînt, în fond mici mostre de înțelepciune: „Cînd începe a cădea frunza și a se pustii pădurea, ne închidem în tainițe și așteptăm să treacă iarna. Din cînd în cînd ajunge pînă la noi glasul vijeliilor, depărtat și stîns ca o plîngere. Noi dormim pe paturi de cetină și mușchi, ori stăm treji în capul oaselor și șoptim povești; ne aducem aminte de întimplările verii trecute. Din bagdadia peșterii coboară lumina sidefiei a stalactitelor, și-n funduri se văd li-cărînd izvoarele fără moarte (...) Noi nu sîntem lacomi și ne mulțumim cu foarte puțin. Și așa poțteptăm cu bucurie vremea cînd pocnește ghița pîrfului și sună șuvoaiele ca o muzică a primăverii. Atunci, în cea dintîi noapte cu lună plină, deschidem peștera și ieșim să vedem în poieni viorelele, toporășii și ciuboțica—cului...“ Privite „printr-o sticlă fumurie“, secvențele de la „hotarul împărăției minunilor“ devin spectacole mentale, interiorități, mai exact jo-

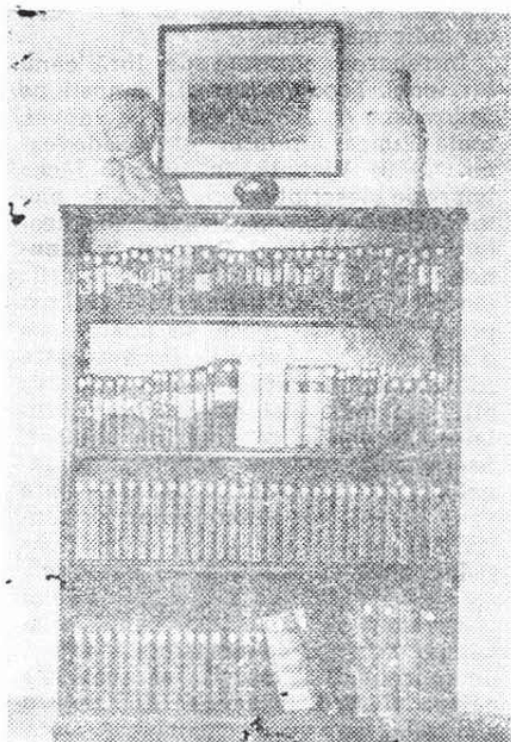
curi ale spiritului. Sadoveanu e aici un ludic magistral.

Întrebarea adresată de Ibrăileanu lui Ionel Teodoreanu: „Il cunoști pe Sadoveanu?“ „Toată Valea Moldovei, toată lumea Siretului sînt Sadoveanu...“. Lui Vlahuță, în 1918, îi făcea impresie descriptivul: „Ce mare pictor!“ Un deceniu mai tîrziu, Ibrăileanu vede în autorul **Dumbrăvii minunate** „un pictor și un poet al naturii“ (ambele „în același timp“), mai expresiv apărînd, „dacă se poate face o disociație“, — poetul. Dacă aceasta „dă imagini picturale de natură“, cu atît mai mult „își exprimă sensibilitatea, senzațiile ce i le dă natura“, Sadoveanu fiind un psiholog, un „analist“ al senzațiilor noastre — spre uzul nostru, un descoperitor și pentru noi al sensibilității noastre...“ Așadar, poet și psiholog, — caracterizare exactă reluată de Mihai Ralea: „La culori și linii (Sadoveanu) a adăugat accente de nostalgie, de dor, de regret (...) A reușit să realizeze **natura poetică**, ferindu-se de **natura picturală**, care nu i se potrivea“. Dacă i-ar fi fost dat să urmărească opera în totul, Ibrăileanu ar fi putut observa accentuarea fondului reflexiv, psihologul evoluînd spre filozofie,

M. Sadoveanu, într-o expediție cinematografică (1934)

mai exact spre un duh al locurilor. Din perceptiv cum fusese inițial, cînd domina **senzația**, poetul devenea **reflexiv**, percepția frustră și reflexivitatea combinîndu-se într-un lirism filozofic, — aliaj apt să ducă de la suprafețe la realități profunde. Cu vîrsta, orizontul sensibilității se întregește cu ideea; contemplația sa innobilează prin atitudine. Natura pune mereu probleme; din perspective mereu schimbate, scriitorul caută răspunsuri.

O parte a bibliotecii lui Mihail Sadoveanu (camera „Mihail Sadoveanu“ — Muzeul literaturii române, din București).

„Pe toți întrebînd
Și la toți zicînd:
«Cine a cunoscut,
Cine mi-a văzut»“

— „Nu s-a oprit cumva... astă toamnă un om cu un cal negru țintat în frunte?“

Întocmai măicuței bătrîne pornite pe urma ciobănașului răpus, Vitoria Lipan va trebui să reia pas cu pas drumul făcut de Nechifor pînă jos în adîncă rîpă a morții. Iar drumul ce duce către moarte, nu poate fi altul decît acela al vieții...

Fiind punctat de momentele fundamentale: botez, nuntă și înmormîntare, drumul Vitoriei se conduce după „semne și porunci“, așa cum viața există în virtutea unor legi mai presus de rațiune.

Munteanca merge tot înainte, fără putință de întoarcere. Drumul ei este irezistibil, cum este însăși viața.

Munteanca însă crede, în drumul ei, în faptele și visele ei, așa cum oamenii cred în legile vieții.

Fiecare pornește în viață cu puterile sale proprii. „Dacă ai cunoaște înțelesurile vîntului, ale țipetelor de paseri și ale umbletului gîngăniilor și ale tuturor urmelor care sînt dar nu se văd dintrodată — atuncia în-

dată ai ajunge...“ Dar omul trece prin viață după puterile sale, fără să poată dezlega vreodată și fără să se poată sluji de toate aceste taine.

El merge însă înainte, pentru că „De ajuns tot trebuie să ajungi; însă mai tîrziu“.

Astfel, Vitoria pornește cînd vîntul e cald, și face popas, cînd vîntul e rece, se întoarce din drum, cînd vîntul stă.

Dar viața nu înseamnă numai drumul constant în direcția sa. Drumul vieții poate să urce și să coboare. Și Vitoria Lipan urcă și coboară de la un sat la altul. Are momente cînd totul îi este cum nu se poate mai limpede și momente de neînțelegere a lucrurilor, de descumpănire.

Și mai mult decît atît, viața cunoaște momente de umilire, de coborîre

Lungul drum al vieții cître moarte

așa cum Vitoria coboară la nivelul intrigilor dintre femeile care-i sînt mult inferioare. Vitoria este nevoită să mintă, să se prefacă. În ultimă instanță, „scopul scuză mijloacele“ și nimeni nu are nimic să-i impute acestei femei. Drumul Vitoriei răzbate prin orice piedică, așa cum viața are puterea de a penetra orice obstacol. Odată ajunsă la capăt, Vitoria nu va face aceeași cale în sens invers. Ea se va reintegra, doar în viața obișnuită. Drumul vieții este irezistibil așa cum căutările femeii nu pot avea un sens înapoi. După înmormîntare, vor urma pomenile, aducerea turmelor de la Rarău și toate celelalte, după care viața își va relua cursul normal. După moarte se păstrează o vreme amintirea, apoi începe a se uita și lucrurile merg ca și înainte, după aceleași principii: „Iar pe soră-ța să știi că nici c-un chip nu mă pot învoi ca s-o dau după feciorul acela nalt și cu nasul mare al dăscăliței lui Topor.“

Mihaela SEREA,
clasa a XI-a A

„Priveghiul contenește. Cartea se închide“. Ca să fie vii și să dureze cât lumea care le încapă, operele lui Sadoveanu au fost concepute într-un ritual sacru al desăvârșirii spre eternitate. Până la el, istoria literaturii române avea scriitorii de cărți. Prin el și după, se nasc scriitorii de literatură, condamnați a fi scriitorii și alții. Odată cu Arghezi, îi atribuim, redeschizându-i cartea conținută, numele de propovăduitor al religiei scrisului. Pentru prima dată, scrisul devenea existență. O existență slujită de jertfă, de trudă transformatoare a întregului, de colorare a detaliului după legile progresului până la perfecțiune. Chipul omului care se creează cu dalta, în chinuri, eliberându-se din limită spre absolut, este al scriitorului adevărat. Diversitatea temelor lui, interferența unuia cu alta așa de firesc, conferind puțința de exprimare a adevărului viu, impresi-

cuței“ surprinde prin ceremonialul inventat și condus de fantezia scriito-ricească. Imaginile nu se repetă deci, ci se completează. Personajele își asumă pe rînd rolul de povestitor, trecînd de la unul la altul fiorul evocării în alte ipostaze. Ele simt nevoia să-și prelungească viața prin poveste. „Crișma lui Moș Precu“ se creează într-un spațiu mai larg de desfășurare, lumea ei confundîndu-se adesea cu a satului. Ea adună tot felul de oameni uniți prin aceeași patimă a istorisirii, a spovedaniei tipic sadoveniană. În han sau în crișmă, se consumă viața într-un spectacol nou și continuu. Poate cunoaște și violența ca în „Cocostîrcul albastru“, povestire asemănătoare prin subiect „Morii cu noroc“ de Ioan Slavici. Dar totdeauna este un focar al poveștii, unde se spune, oamenii „se vindecă de umilință“. „Poveștile au fost pentru ei nu atît huzur, cît nevoie“.

TEME FUNDAMENTALE

onează. El face din istorie, din dragoste, din natură, din limbă, din satul românesc, vaduri de existență literară, care determină o linie sigură în care povestitorul renunță la sine, fuzionînd anonim cu însăși povestirea, temele singure fiind numai spații în cadrul cărora se creează variațiuni la infinit, talentul de povestitor al lui Sadoveanu le redescoperă continuu cu revelația noului.

Un motiv care revine în capodoperele sadoveniene este hanul. Hanul ca o fereastră prin care cel ce ascultă surprinde fragmente ale vieții uimitor de grăitoare, pe care înțelegîndu-le înțelege total o existență. El concentrează drame, povești incredibile, de fapt dimensiuni ale vieții potrivite, cu tonul și emoția bine-meritate. Hanul, un loc de petreceri, de întîlnire, focar de eres se transformă în spațiu exclusiv de manifestare a imaginarului sadovenian. El devine un univers cu caracteristici proprii, cu o complexitate de personaje, fondează chiar o mitologie. Că nu este totdeauna același se poate explica prin evoluția logică. Hanul din povestiri este o improvizație, o scenă rudimentară, un montaj ad-hoc. „Hanul boului“ pierde caracteristica de loc de petrecere, devenind un „spectacol al vorbei“. Iar „Hanu-An-

Tema „cîntecului de dragoste“ circula în creația scriitorului în diferite și complexe interpretări totdeauna uimind prin poezia limbajului. Personajele sînt naturale, aproape constrinse de prejudecăți, sentimentele lor sînt, uneori, violente. În „Cîntecul dragostei“, Sadoveanu rememorează faptele intrînd în povestire. Drama reînviată la chemarea cuvintelor se pune în valoare prin cadrul feERIC al nopții care dă povestirii tristețea adîncă și greutatea apăsătoare a unei taine întunecate. Ilie Țiganul, personajul principal, rătăcește bolnav de dragoste cu scripca alături. Poezia sadoveniană născută din sensibilitate, din durerea suspinelor, a sentimentelor rănite, își găsește ecou în natura care-i amplifică de două ori, oglindind-o, dimensiunile. Pasiunile îndrăgostiților din capodoperele acestei teme: „Zina Lacului“, „Cozma Răcoare“, „Haia Sanis“, „Păcat boieresc“ sînt vulcanice, spontane, copleșitoare, impresionante prin sinceritatea destăinuirii, prin puritate și neprevăzut. Cei doi plutesc tot timpul absorbiți de o vrajă hipnotică. Sa-

Delia DAESCU,

clasa a X-a E,

Liceul „Al. I. Cuza“ — Focșani

(Continuare în pag. 1165)

Autografe de la **Mihail Sadoveanu**

Despre laconismul și taciturnitatea lui Mihail Sadoveanu s-au pronunțat, pînă acum, oamenii care l-au cunoscut direct, cei care i-au stat în preajmă și cei ce consideră că despre un mare creator trebuie să se știe totul, fără ca opera să-și diminueze autenticele dimensiuni.

Din mărturiile contemporanilor săi reiese cu pregnanță că Mihail Sadoveanu era dominat de o puternică trăire interioară și numai în extrem de rare prilejuri se exterioriza. Ceea ce fermeca la Mihail Sadoveanu era fixitatea privirii.

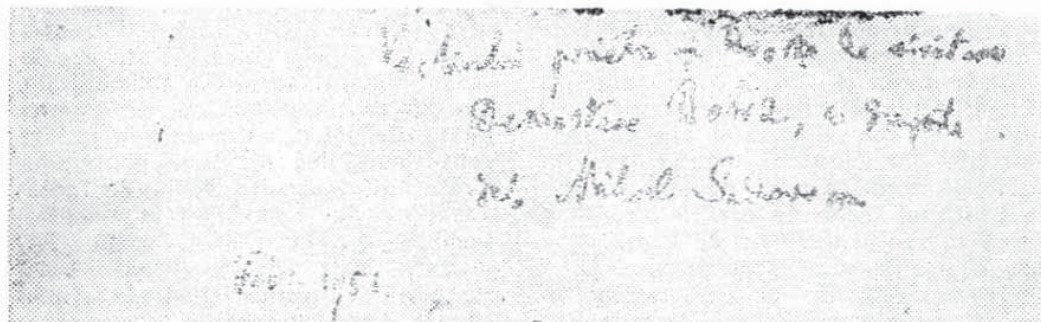
Dedicațiile oferite de Mihail Sadoveanu pe cărțile sale sînt convenționale și nu se comunică, de cele mai multe ori, nimic prin intermediul lor.

Cele mai multe din cărțile sale cu dedicații au fost trimise prietenilor lui apropiați care erau onorați și mirați, totodată, de gestul lui Sadoveanu.

Dintre autografele pe care le transcriem în continuare cele destinate lui Cezar Petrescu¹ sînt o mărturie a prieteniei lor vechi și constante: 1. Cu prietenie și dragoste lui Cezar Petrescu. Mihail Sadoveanu, 31 aprilie/1924. („Oameni din lună”. Buc., [1923]); 2. Lui Cezar Petrescu cu prietenie.

Mihail Sadoveanu, 11 VI [1/926, Buc[urești]. („Dumbrava minunată”. Buc., 1926); 3. Lui Cezar Petrescu, cu frăție și cu prietenie de la Mihail Sadoveanu și D.D. Pătrășcanu, 19 dec[embrie] 1926, București. („Sfintele amintiri”. Buc., 1926); 4. Lui Cezar Petrescu, cu prietenie și admirație. Mihail Sadoveanu, 24 V 1935, București. („Frații Jderi”. Roman istoric. 1. „Ucenicia lui Ionuț”. Buc., 1935); 5. Lui Cezar Petrescu, cu aceeași veche prietenie și dragoste. Mihail Sadoveanu, 18. XI. 1936. („Cazul Eugeniței Costea”. Buc., 1936); 6. Lui Cezar Petrescu, cu afecțiune și cu veche prietenie. Mihail Sadoveanu, 22. II. 1940, București. (Opere, vol. 1 (1904—1917). Buc., 1940).

Un admirator profund al lui Sadoveanu, precum și al operei sale este Demostene Botez², care s-a bucurat din plin de atașamentul lui „conu Mihail”. 1. Prietenului Demostene Botez, cu veche dragoste și admirație, 11. XI. [1929], Mihail Sadoveanu. („Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi—Vodă”. Buc., 1929); 2. Vechiului prieten și tovarăș de vinătoare Demostene Botez, cu dragoste, de la Mihail Sadoveanu, febr[uarie] 1951. („Nada florilor”. Buc., 1950).

De simpatia lui Mihail Sadoveanu s-a bucurat, de asemenea, și delicatul prozator și om de cultură Constantin Pelmuș³, colaborator asiduu la Adevărul literar și artistic, precum și la alte publicații importante din perioada interbelică: 1. Domnului Constantin Pelmuș, tînăr și simpatic

confrate, amintire din ziua de 8 noi[embrie] 1929. Mihail Sadoveanu, („Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi—Vodă”. Buc., 1929); 2. Domnului C. Pelmuș cu prietenie. Mihail Sadoveanu, 21. III. [1]931, Buc[urești]. („Măria-sa Puiul pădurii”. Buc., 1931).

Domnului Const. Pelmuș,
tinere și ninfetice confrate
Amintirea din ziua la 8. Nov. 29.
Mihail Sadoveanu.

Un autograf semnificativ primește și Adina Paula Moscu-Melinte⁴, care i-a făcut unul dintre cele mai bune portrete: *Simpaticeii maice Adina Paula Moscu*, care, în timpul când a zu-

grăvit un tablou mi-a dat multe slăvuri bune. Mihail Sadoveanu, *Mănăstirea Neamțului*, 8 octombrie 1955. („Nicoară Potcoavă”. Buc., 1952).

Simpaticeii maice Adina Paula Moscu,
care, în timpul când a zugrăvit un tablou,
mi-a dat multe slăvuri bune.
Mihail Sadoveanu.
8 Octombrie 1955.

Subtilul și inteligentul istoric literar și memorialist Aurel Stino⁵ primește un autograf în amintirea tatălui său, eminentul profesor de franceză George Stino: *Lui Aurel Stino, în amintirea tatălui său, Gh. Stino*, care a fost unul dintre cei mai valoroși profesori pe care i-am cunoscut. Mihail Sadoveanu, 1955. (Opere, vol. 1. Buc., 1955).

Criticul de artă H. Blazian⁶, colaborator la *Adevărul literar și artistic* sub conducerea lui Mihail Sadoveanu primește următoarea dedicație: *Domnului H. Blazian cu deosebită prețuire*, Mihail Sadoveanu, 31. III. 1932. („Nunta domnișei Ruxandra”. Buc., 1932).

Ultimele două dedicații sînt adresate lui Constantin Verner⁷ și unui cititor⁸ necunoscut încă: 1. *Domnului Const. Verner amintire de la autor unui distins cititor, cu prilejul apariției „Zodiei”*. Mihail Sadoveanu,

16. XI. [1]929, Iași. („Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi — Vodă”. Buc., 1929). Cititorului prieten, călător în trecut, îi doresc bună petrecere. Mihail Sadoveanu, 22 februarie 1930, Copou. („Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă”. Buc., 1929).

Cele cincisprezece autografe inedite ale lui Mihail Sadoveanu nu se vor a fi decît întregite și publicate într-o crestomație, în care cercetătorul și istoricul literar să poată surprinde relațiile apropiate sau mai îndepărtate ale celui mai prolific prozator român.

Valoarea literară a acestor însemne pe foile de titlu ale cărților lui Sadoveanu este minimă. Valoarea informațională și documentară sporește importanța și, de aici, necesitatea adunării lor într-un corpus. Atît cele editate, cît și cele inedite.

Nicolae SCURTU

Note

1. Cărțile se găsesc în biblioteca Muzeului memorial „Cezar Petrescu”, Bușteni. Despre cărțile cu autografe din această bibliotecă cititorul este rugat a consulta și pe Simion Bărbulescu — *Cezar Petrescu și contemporanii săi în Almanahul literar*, București, 1980, p. 60, col. 1—2, acest articol fiind o reluare a altui material publicat într-un ziar local.
 2. Cărțile se găsesc în biblioteca lui Demostene Botez. București.
 3. Cărțile se găsesc în biblioteca lui Constantin Pelmuș. București.
 4. Cartea se găsește în biblioteca Adinei Paula Moscu-Melinte. București.
 5. Cartea se găsește în biblioteca „Galeriei oamenilor de seamă”. Fălticeni.
 6. Cartea se găsește în colecția anticarului N.V. Capsali. București.
 7. Cartea se găsește în biblioteca prof. univ. dr. Nicolae Rîmniceanu. București.
 8. Cartea se găsește în colecția anticarului N.V. Capsali, București.
- Tuturor le exprim și pe această cale totală mea grațitudine pentru amabilitatea de a mi le fi pus la dispoziție spre consultare.

PREMIUL „REVISTEI NOASTRE“

VRANCEA LITERARĂ

RODICA ȘORICĂU

S-a născut la 16 februarie 1954 la Panciu. A studiat la Liceul „Unirea“ din Focșani (unde s-a numărat printre primii colaboratori ai seriei noi a „Revistei noastre“) și la Școala postliceală de geologie din București. A mai colaborat la : „Milcovul, „Milcovia“, „Miorița“ (foaie volantă editată de Consiliul județean al sindicatelor Vrancea) ; la antologiile : „La poarta vieții“ (Focșani, 1968), „Din dragoste“ (Focșani, 1971), „Trepte de aur“ (Focșani, 1974), „Vibrații“ (Focșani, 1974), „Patriei libere, partidului iubit“ (București, 1976), „Ivirea astrelor“ (București, 1978). Distincții : premiul al III-lea (1978) și al II-lea (1979), în cadrul Festivalului național „Cântarea României“, faza municipiului București ; premiul „Revistei noastre“ (1980), în cadrul Salonului literar Dragosloveni, ediția a XI-a. A fost membră a cenaclurilor literare „Orizont“, „Milcovia“ (din Focșani), „M. Eminescu“ și „Vasile Voiculescu“ (din București).

Trupul tău de aer

Trupul tău de aer
 Scăldat în sîngele păgînilor șerpi
 Ars în somnul orgii
 Lasă-l iederilor
 În înfocata lor îmbrățișare
 Să-l cuprindă
 Lasă-l
 Ruguri de ochi, să-l alinte
 Bucurîndu-se

Dă-l ierbii cosite, graiul
 Dezlegării de lacăte răsferocate
 Să-nvețe
 Fîntîinii să știe a se oglindi
 În oameni
 Dă-i dar din darul tău, pădure,
 Însetată de anotimp
 Acestui trup ce-i încă de aer
 Dați-i lut din sfîntul nostru pămînt.

Decît
 albul
 hîrtiei...

Decît albul hîrtiei în noapte
 Mai bine atmosfera Solariei
 Să vezi noaptea îmbrăcîndu-se-n ivoariu
 De fiecare dată să mori
 Ochii tăi necunoscînd izbînda închiderii
 Să-ți simți creierul în cămașă
 De oțel, să-l strigi
 El neauzindu-te să plece
 Fiecare revenire ca o imensă durere
 Să-ți sfîrtece trupul
 Ochiul tău același istovit
 De prea multe călătorii în trecut,
 De prea grele întoarceri din viitor
 Să jinduiască libertatea celui de rînd.
 Decît albul hîrtiei în noapte
 Mai bine să știi plasma bolborosind în căzi
 Aprinzîndu-se laserele,
 Tîmplele invizibile mari răni.

DEBUTURI**DINTRE SUTE DE CATARGE****Și focul ardea**

Mariana MIHAIL,
clasa a X-a
— filologie,
Liceul pedagogic
— Focșani

*Și focul ardea...
Limbile roșii lingeau fundul ceaunului.
Mama și-a muiat mâinile în soare,
A luat un pumn și l-a pus necernut în mare.
Bunica mulgea pietrele
În liniștea pământului de seară.
Tata crăpa pădurile
Și le încărca într-un destin cu patru roate.
Fericirea trăgea mugind în jug.
Frații mei făcuseră mâinile cer
Și ploua pământ din ele.
Întunericul începuse să ardă,
Iar lampa fumega în cui.
Noaptea scârțâia
A lemn și-a osie de car în poartă,
Iar eu clădeam palate
Cu degetul pe vis.*

Unirea

*Eu cred că Unirea a început
Din satul lui Burebista,
Sau mai dinainte,
Din case de lemn
Cu flori în pridvor.*

*Eu cred că Unirea
A coborât din soare
Și de aceea,
E nemuritoare.*

*O cîntăm astăzi
Din inimile noastre de copii,
Și o vor cînta
Și cei ce după noi vor fi.*

Aurelia MARTIN,
clasa a VIII-a A
Școala generală nr. 1, Panciu

Portret

Gabriela NEMȚEANU,
clasa a XII-a,
Liceul sanitar din Focșani

*Îți string uneori pașii-n priviri
Și risul în joc de petale,
Îți dărui zîmbind și-ți fur amintiri
Ascunse în șoapte domoale.
Ești zîmbet și lacrimi pe-același obraz,
Ești rîs și durere și vise,
Ești pusă pe șotii și plină de haz,
Ești tristă ca genele-nchise...
Ești basmul frumos dorit de-un copil,
Sărutul furat la-ntîmplare,
Ești versul stîngaci din nopți de april,
Ești prima și ultima floare...*

DINTRE SUTE DE CATARGE

CLIFE...

COLEGILOR MEI

Dulce toropeală de duminică...
Pe masă înșirasem întreaga lume a mea de școlar cuminte: cărți, caiete și jumătăți de creioane ascuțite.

Zadarnic încercasem dimineața să învăț. Nu reușisem decît să răvășesc totul. Caietele de matematică mă făceau să simt în minte un gust coclit, iar lecția de istorie mi se părea lungă și fără înțeles.

Era duminică, aveam o zi întreagă înaintea.

Îmi plăcea afară. Era una din acele zile de toamnă, cînd încă mai poți găsi vara, dacă vrei și dacă știi s-o cauți.

Primele ceasuri ale zilei îmi trecuseră ca o apă printre gene cu nimicuri fără folos.

Am stat apoi în grădină, culcată în iarbă, privind printre frunzele mălului necules.

Mere dulci, roșii și rotunde... Le mușcam cu sete și sorbeam din ele ceva, ca o taină tîrzie, împlinită. Era o amiază, dulce amiază de septembrie...

Mai aveam o jumătate de zi.

Și ceasurile treceau. Parcă le simțeam scurgîndu-se dureros prin mine.

Și m-am întors la caietele mele deschise, la temele nescrise.

Dar voievozii din carte, cu bătăliile lor notate în cronici, parcă-mi făceau un joc al dezamăgirilor: nici unul nu-mi rămînea în minte. Trecea fiecare călare, parcă prin inima mea și-n clipele acelea îi iubeam adînc, așa cum mă iubesc pe mine. Dar ei treceau și nu-mi lăseau în amintire decît lucruri care nu se pot spune la o oră de istorie.

Și timpul trecea și caietele mele îmi erau din ce în ce mai străine și cărțile la fel...

Amurgul care venise cernea din senin aramă coaptă.

Mi-am lăsat capul între pernele cu vise moi.

— Ti-ai făcut temele?

— Da, mamă...

Și soarele mai sîngera încă, intrînd ca un vînat ingenuncheat în noapte.

Am murit...

*Am murit în prima bancă
Într-o uniformă albastră.
Era tristă clasa noastră,
Iar eu și mai tristă parcă.*

*Am murit privind pe gînduri
La dulapul cu reviste,
Îmi păreau așa de triste
Cu praf galben printre rînduri...*

*Am murit azi-dimineață
Într-o oră de română,
C-un creion tocit în mînă*

Și cu zîmbetul pe față.

*Am umblat o zi întreagă
După sufletul pierdut ;
Am s-o iau de la început,
Poate mîine o să mergă.*

*Dar mai bine dorm o lună
Pînă cînd la răsărit,
Într-o oră de chiulit
S-o vesti o zi mai bună.*

Mihaela SEREA.
clasa a XI-a A

DINTRE SUTE DE CATARGE

DEBUT

Metamorfoză

Dorina COMAN,
clasa a X-a — filologie,
Liceul pedagogic — Focșani

*Intr-o noapte, mă voi preface
în fîntină,
O fîntină umplută cu apă amară
Din care tu însătă vei bea
Și fiecă picătură o să te doară.
Intr-o noapte, mă voi preface
În pasăre cu zbor jumătate alb, jumătate
cîntec
Și țipătul meu strident se va face
descîntec.
Intr-o noapte, mă voi preface-n
Cîmpie
Pe care tu — o Minervă-nvelită'n fum —
cenușie
Umbla-vei bezmetic cu gînduri în vînt.
Și-alături de mine te vei face pămînt.*

**Moartea
păianje-
nului**

leri îmi făceam lecțiile. Deodată, am văzut un păianjen mic și negru pe hirtia albă. A doua zi, dădeam teză la istorie și m-am gîndit că atunci cînd omori un păianjen asta-i semn de noroc. Privindu-l, mă gîndeam să-l omor, să nu-l omor... Parcă mi-era milă... Trăia și el acolo, în lumea lui, viața lui. Poate că se ducea și el la școală. Școala păianjenilor... Poată că și el dădea teză la istorie. „Nu-i păcat să-l omor? mi-am zis. Lipsește de la teză...”

Mai întîi, i-am dat un bobîrnac, să văd cum se chinuie... Îl urmă-

ream cu buzele strîmbe de plăcere, mai sadic, îmi curgea sîngele repede și cum stătea acolo și se zgîrcea cu piciorușele sale micronice mi se rupea inima de durerea lui, și auzeam în mine strigătul său de groază și de delir. Voiam să-l întorc și nu puteam... Pe urmă, am apropiat degetul arătător și l-am presat lung pe foaie, s-a auzit un pocnet și am simțit umed pe virful degetului. Îmi curgea sîngele. Fusesem învins iar...

Florin BUDESCU

clasa a XI-a,
Liceul „Al. I. Cuza” — Focșani

Ajungere

*E simplu, nu ?
Spui : „Am ajuns”
Și te așezi, privești,
devii și caritabil
— Tu !*

*Da, da,
tu ai să cazi !
Ai și căzut ?
Ei, ce să-i faci,
așa-i la început.
Și mîinile
încet, încet,
te înconjoară,*

*C-un singur ochi
holbat avînd
Spre în afară,
dar nevăzînd
Că mai există și-o*

*Morală :
Păzindu-ți piscu-n gardul tău
ascuns,
Nu vezi că doar pe tine te-ai
ajuns.*

Carmen-Daniela CHIȚIMIA

Intellectual înzestrat cu o vastă cultură umanistă, istoric literar și renumit cercetător al trecutului nostru spiritual, prof. univ. dr. doc. Augustin Z.N. Pop a implinit, nu de mult, 70 de ani și cinci decenii de activitate literară.

Strălucit student al lui N. Cartoian, Ov. Densușianu, Nicolae Iorga, Augustin Z.N. Pop cultivă de peste cinci decenii vocația ineditului în istoria literară.

Spirit erudit, iscodind pătimaș arhivele, strângând documente, colaționându-le și stabilind cantitatea lor de inedit, introducându-le apoi în contextul cunoscut, cercetătorul proiectează noi lumini asupra destinului unor străluciți reprezentanți ai scrisului românesc din toate timpurile: Coresi, Dosoftei, Varlaam, Antim Ivireanu, N. Bălcescu, D. Bolintineanu, V. Alecsandri, Ion Ghica, Gr. Alexandrescu, C. Negruzzi, M. Kogălniceanu, B.P. Hașdeu, M. Eminescu, I. Creangă, I.L. Caragiale, G. Coșbuc, I. Slavici, T. Maiorescu, N. Iorga, Al. Macedonski, Duiliu Zamfirescu, M. Sadoveanu, St.O. Iosif, G. Topirceanu, Panait Istrati etc.

Din semnalări și glose mărunte, din detalii, aparent lipsite de însemnătate, Augustin Z.N. Pop construiește ipoteze menite să confirme sau să infirme adevărurile istoriei noastre literare, convins că aceste adevăruri nu pot fi exprimate decît în documente.

Ca cercetător și istoric literar, profesorul s-a impus prin masivele sale cercetări eminesciene.

Referind despre „Contribuțiile documentare la biografia lui M. Eminescu”, Buc., Ed. Academiei R.S.R., 1962, Perpessicius le socotea „o piatră de hotar în precizările de amănunt ale biografiei strălucitului rapsod român”.

Și tot Perpessicius aprecia că „un merit personal al lucrării lui Augustin Z.N. Pop consider că este acela că-și întemeiază toate afirmațiile și toate concluziile pe documente de prim ordin, în rindul cărora partea lui de contribuție nu este mică”.

Dascăl iubit a zeci de generații de elevi și studenți cărora le-a insuflat în permanență setea de autocunoaștere, cultivîndu-le noblețea spiritului și adîncimea cugetării, Augustin Z.N. Pop unește în mod fericit calitățile pedagogului cu acelea ale omului de știință și aleasă cultură ce este.

Distins colaborator al publicațiilor „Revista Bucovinei”, „Moldavia”, „Iașul literar”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Ateneu”, „Clopotul”, „Revista noastră” etc., Augustin Z.N. Pop a cinstit prin articolele și studiile sale competente, scrise cu prestigiul și autoritatea unui bun cunoscător al domeniului, coloanele lor aducîndu-și astfel o prețioasă contribuție la cercetarea spiritualității naționale.

În acest moment aniversar, fi dorim ani mulți, încununați de noi, strălucite realizări și tradiționalul „Vivat, crescat, floreat!”.

Prof. Marius POP

Ploiești

PRIETENII REVISTEI

Efigie aniversară

Augustin
Z. N. POP

FOȘTI ELEVI AI LICEULUI „UNIREA”

Întîlnirea promoției 1930

Această aniversare constituie pentru noi, promoția 1930, un eveniment cu atât mai fericit, cu cât o asemenea revedere are loc pentru prima oară într-un interval de o jumătate de veac de la absolvire.

Fiecare dintre noi, în măsura pregătirii și capacității sale, și-a făcut datoria la locul său de muncă, contribuind astfel la construirea societății socialiste multilateral dezvoltate de astăzi.

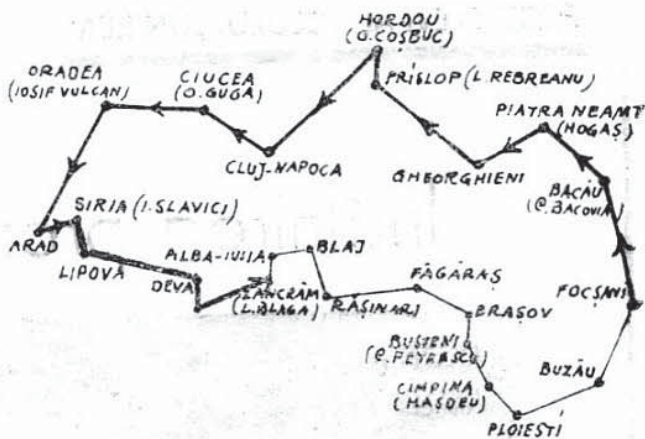
Profit de acest prilej pentru a evoca cu devoțiune și emoție figurile distinșilor noștri dascăli: **I.M. Rașcu**, poet simbolist și profesor de limba și literatura română, conducătorul Societății literare „Gr. Alexandrescu” și al „Anuarului” acesteia; **C. Leonescu**, profesor de istorie, cel care ne-a plimbat prin muzeele din Paris, Roma, Viena, Budapesta etc., **T. Iordănescu**, **Sp. Lăduncă**, **Al. Georgiadi**, **I.P. Rădulescu – Putna**, **I.P. Rădulescu – Rîmnic**, **Al. Ispas**, **V. Bălănescu**, **Al. Arbore** ș.a. Totodată, aduc un călduros omagiu ilustrului profesor de matematică **C. Diaconescu**, prezent la întâlnirea noastră, singurul în viață dintre cei care ne-au deschis aici, la Liceul „Unirea”, ferestrele minții și ale inimii, care au reușit să sădească în noi, atunci, dragostea de țară, de muncă, de adevăr și înaltele valori ale spiritului uman.

dr. **Al. PASTIA**,
șeful promoției 1930

REPORTAJ

Pe drumurile
literare
ale țării (VI)

LANCRĂM

11 august 1978. Cetatea de foc a Hunedoarei, pe care am admirat-o noaptea, din balconul hotelului, s-a pierdut în zare. Coordonatorul revistei ne anunță itinerarul prevăzut în programul zilei: Orăștie — Sebeș — Lanțrăm — Alba-Iulia — Blaj — Copșa Mică — Sibiu — Rășinari — Făgăraș.

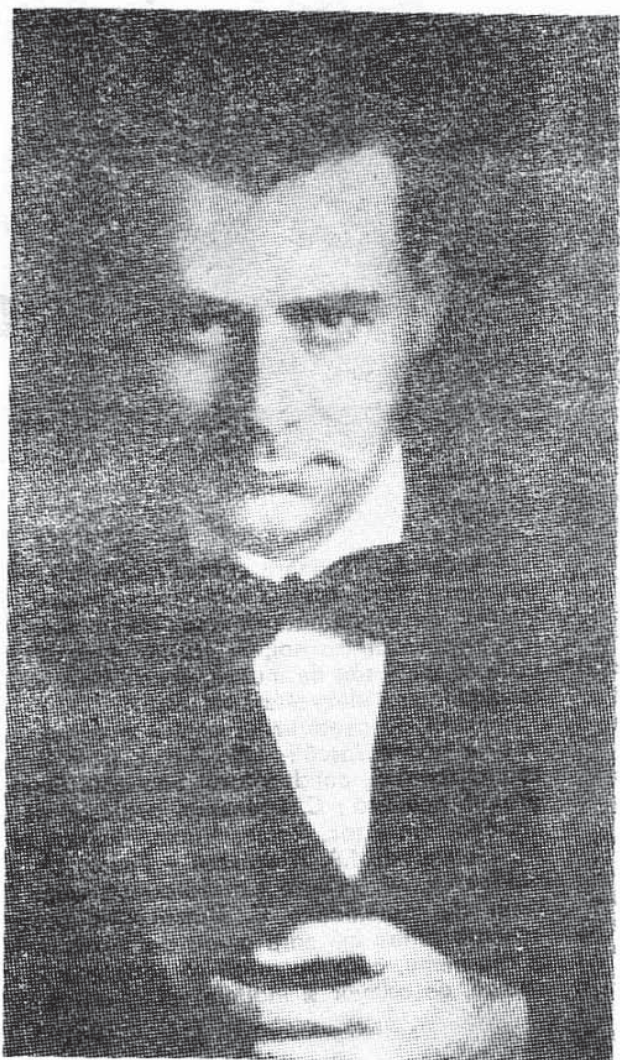
Prima localitate a devenit cunoscută datorită fiului diaconului Coresi, Șerban, care, la 1592, tipărește aici „Palia de la Orăștie“. Un gând curat peste secole modestului cărturar!

Mașina gonește spre Lanțrăm. Emoțiile se declanșează însă în Sebeș, unde viitorul mare poet și filozof și-a început studiile (după un an pregătitor la școala din sat*). Pe străzile acestui orașel, cu case de zid, acoperite cu țiglă roșie, a pășit elevul Blaga Lucian, urcând prima treaptă în cultura română și universală.

Ne apropiem de locul său natal, evocat cutremurător în poezia care are ca titlu data nașterii scriitorului: „9 mai 1895“:

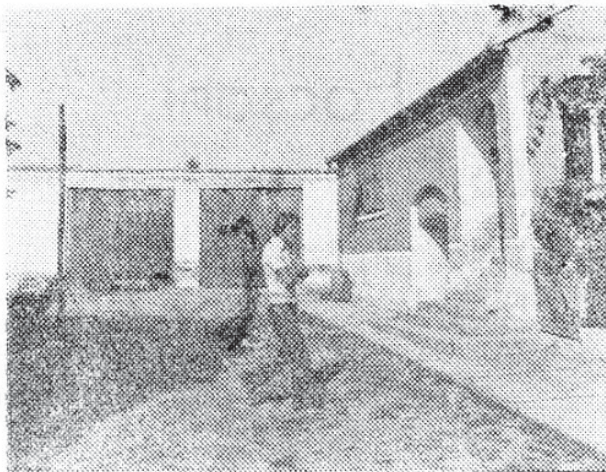
„Sat al meu, ce porți în nume
sunetele lacrimii,
la chemări adânci de nume
în ce noapte te-am ales
ca prag de lume
și potecă patimei.
Spre tine cine m-a-ndrumat
din străfund de veac,
în tine cine m-a chemat
fie binecuvântat,
sat de lacrimi fără leac“.

Ne interesăm de casa părintească. O găsim pe o uliță paralelă cu șoseaua națională. Informații primim de

Lucian Blaga

REPORTAJ

Casa părintească din Lanchrâm

Coordonatorul revistei (dreapta) de vorbă cu cei care l-au cunoscut pe L. Blaga.

Mormintul poetului

la niște vecini mai în vîrstă, care l-au cunoscut pe „domnul Lucian Blaga”.

Nu de mult, gospodăria a fost vîndută unor economiști, care au adus unele modificări casei și care se apucaseră să dărîme șura. Primăria l-a amendat, iar ei, bănuind că aici se va organiza un muzeu, și-au construit alta. La acest gest mai trebuie adăugate acum și eforturile forurilor culturale ale județului Alba, pentru ca vizitatorii să nu se plimbe doar prin curte...

Mergem la cimitir. La intrare, în stînga, ne înclinăm în fața mormintului tatălui său, Isidor Blaga. Apoi, înconjurăm cu pietate locul de veci al poetului. Monumentul funerar e simplu: efigia în bronz montată într-o placă așezată perpendicular pe lespedea pe care sînt aravate numele și datele fundamentale: Lucian Blaga (1895 — 1961). În clipele de reculegere murmurăm:

„Lucian Blaga e mut ca o lebădă.
În patria sa
zăpada făpturii ține loc de cuvînt.
Sufletul lui e în căutare,
în mută, secundară căutare,
de totdeauna.
și pînă la cele din urmă hotare.
El caută apa din care bea
curcubeul.

El caută apa,
din care curcubeul
își bea frumusețea și neființa”.

Admirabil „Autoportret”!

Și-o admirabilă statuie**) a poetului, la marginea satului, la ieșirea dinspre Alba-Iulia.

Următoarele popasuri: Blaj și Rășinari.

Gabriela MOISE, absolventă;

Clement SATALA, absolvent;

Ovidiu GROPER, clasa a XII-a A;

Dan LAVRIC, clasa a XII-a A;

Daniela PUPĂZA, clasa a XII-a A;

Valentina DIMA, clasa a XI-a A;

Gina MANOLACHE, clasa a XII-a,

(Liceul sanitar din Focșani)

Foto: Tiberiu DIMA, absolvent

*) Vezi „Hronicul și cîntecul vîrsteilor”, de Lucian Blaga.

**) Operă a sculptorului Romul Ladea.

NOTE DE LECTURĂ

„Viața teatrală la Focșani“

(1851—1980)

Cu ocazia împlinirii a 130 de ani de la organizarea primelor manifestări teatrale în orașul nostru, Filiala Vrancea a Arhivelor Statului, în colaborare cu Casa municipală de cultură și cu sprijinul ziarului „Milcovul“, a editat un valoros „Catalog“, singurul de acest fel în istoria culturii focșănene.

Cele dintii reprezentații teatrale au fost date de cunoscutul actor Matei Millo, care în drumul său spre București, s-a oprit aici la rugămintea autorităților din Focșani Munteni. După cum ne informează ziarul ieșean „Zimbrul“, spectatorii i-au făcut o primire triumfală.

„Catalogul“ cuprinde trei secțiuni corespunzătoare celor trei mari perioade: 1851—1913; 1913—1945 și 1945—1980, „Anexe“. Din informațiile cuprinse în prima secțiune, aflăm că adevărata fondatoare a teatrului focșănean poate fi considerată Anghelina Lupescu, soția marelui actor Ion Lupescu. În urma cererii adresate membrilor comisiei interimare a orașului, la 23 iulie 1871, ea a construit un local, în grădina publică, pe locul cumpărat de la Iani Gheorghiu. Devenind insalubră, în 1906 această sală a fost demolată. În 1908, maiorul Gh. Pastia dona primăriei suma de 300 000 lei, pentru construirea unui nou local. La 21 noiembrie 1913, avea loc spectacolul inaugural al Teatrului „Maior Gh.

Pastia“, cu piesele „Fintina Blanduziei“, de Vasile Alecsandri și „Pe malul giriei“, de Ollănescu-Ascanio, jucate de Teatrul Național din Iași — director Mihail Sadoveanu.

Minunata-i sală a atras de-a lungul timpului numeroase formații teatrale românești și străine. Pe scena sa au jucat celebrii actori: N. Leonard, Tony Bulandra, Ion Manolescu, C. Tănase, G. Storin, Marioara Voiculescu, Maria Filotti, C. Nottara, George Vraca, Lucia Sturdza-Bulandra, Grigore Vasiliu-Birlic, Tudor Mușatescu, I. Brezeanu, Mișu Fotino, Radu Beligan, Dina Cocea, Marcel Angheliescu ș.a.

După Eliberare, mișcarea teatrală focșăneană a cunoscut noi împliniri. Trupe de profesioniști din București, Bacău, Galați și din alte părți ale țării au organizat la noi stagioni permanente; artiștii amatori focșăneni au obținut titlul de laureat la ediția a II-a a Festivalului național „Cîntarea României“; în 1978, a început „Stagiunea teatrală a elevilor“, organizată de ziarul „Milcovul“, în colaborare cu Comitetul municipal Focșani al U.T.C. și Casa municipală de cultură, cu scopul de a contribui la descoperirea și promovarea talenților, precum și la educarea artistică a tineretului.

Ioan MAIMASCU,
clasa a XII-a,
Liceul sanitar din Focșani

„Alexandru Ioan Cuza și Costache Negri. Corespondență“

Apărut sub egida Editurii „Minerva“, impunătorul volum „Alexandru Ioan Cuza și Costache Negri. Corespondență“ constituie o mărturie elocventă a frumoaselor relații care au existat între acești doi oameni de seamă ai patriei noastre. Stabilirea textului, traducerea, studiul introductiv și notele aparțin unui specialist în epoca pașoptistă, prof. univ. Emil Boldan, fost elev al Liceului „Unirea“.

Foarte dens, studiul introductiv cuprinde interesante date privind destinele celor doi prieteni, destine ce s-au împletit spre binele și fericirea poporului român.

Îi vedem pe cei doi revoluționari activînd în tinerețe în cadrul Societății studenților români, apoi în țară, mai cu seamă după Unire, cînd Negri devine sfetnicul domnitorului Cuza, în probleme de politică externă.

El a fost conducătorul delegației trimise la Poartă pentru recunoașterea alegerii lui Cuza ca domn al Moldovei și apoi al celor două delegații contopite, care trebuiau să obțină recunoașterea dublei alegeri. Bogata activitate diplomatică desfășurată la Constantinopol de către Costache Negri, în această perioadă, precum și eforturile lui de a apăra interesele țării și ale domnului său, se reflectă tocmai în corespondența publicată aici.

Scrisorile celor doi au fost prezentate în ordine cronologică. Mai întâi, sînt reproduse scrisorile lui Negri către domnitor, nu pentru că i s-ar acorda o mai mare importanță, ci pentru că sînt în număr mai mare. Ele sînt redactate într-un stil diplomatic, sobru, rece, demn, ocolind familiaritățile și destăinuirile intime.

În acest fel, Negri socotea, așa cum arată Emil Boldan, că: „își îndeplinea în modul cel mai conștiincios și mai onest o sarcină oficială pe care nu înțelegea nicicînd s-o confunde cu relațiile particulare amicale“. Cuza însă îi reproșează această răceală din scrisori, certîndu-l, dar într-un fel amical. Într-una din scrisori trimisă din Tabăra de la Florești, domnitorul îl deplînge pe Negri și i se adresează

ca în timpul anilor fericiți de la Mînjina, cu vechiul apelativ: „Moș Costachi,

Tare trebuie să te mai plictisești acolo. Te plîng din inimă. Dar o să se termine odată și asta“.

Numărul scrisorilor lui Alexandru Ioan Cuza către Costache Negri este mult mai mic și din păcate majoritatea sînt păstrate în ciorne sau copii, deoarece ele au fost distruse de adversarii lui politici. Aceste scrisori cuprind sfaturi și recomandări date lui Negri, planuri și gânduri ale domnitorului cu privire la unele probleme și instituții din țară, dar în același timp Cuza cerea părerea sfetnicului său, așteptînd sugestii.

Întreaga corespondență a celor două mari personalități românești din secolul al XIX-lea se află la Biblioteca Academiei R.S.R.

Multe scrisori sînt nedatate, dar Emil Boldan le-a aranjat pe baza contextului, a unor referiri la evenimentele politice, interne și internaționale și biografice. Lucrarea se termină cu un „Cuprins cronologic pe expeditori și destinatari“ și cu un „Indice onomastic și toponimic“.

Lăcrămioara VASUIANU
clasa a XI-a A

Teme fundamentale

(Urmare din pag. 1153)

doveanu își „consolidează o știință de a lucra printre sentimente și explozii de poezie“. Se spune că „Zîna Lacului“ este o „Sara pe deal“ transformată într-o elegie a inocenței. Melancolia grea, lumina magică a lumii, chemarea le străbat. „Cozma Răcoare“ este prin excelență epopeea un erou romantic. „Păcat boieresc“ se înscrie ca o creație desăvîrșită prin înfruntările sălbatice, dezlănțuirile erotice, neprasnice, prin dramatismul iubirii vinovate, eroii repetînd tragedia deja cunoscută a generației anterioare. Sentimentele, tinerețea nu pot fi stăvilite. Răzbunarea tatălui condamnat se prezintă halucinant, timpul și spațiul precipitîndu-se, suprapunîndu-se înfricoșător. „Haia Saniș“ este povestea unei pasiuni distrugătoare, egoiste care smulge eroina din cadrele vieții. E normal ca ea să nu mai existe. Această temă a dragostei se interferează la un moment dat cu un motiv al muntelui. Sălbatice și masiv, imposibil de cu-

cerit, depozitarea unor tradiții înrădăcinate. „Bulboana lui Vălișa“ valorifică motivul muntelui „arhaic“, într-o poveste nefericită de dragoste. Acest rege al naturii întretine o viață necunoscută celor ce vor să-l domine invadîndu-l. Muntele se opune pătrunderii venetichilor ce defrișează păduri și vor să-l îmblînzească, prin obiceiurile neschimbate ale oamenilor. Dealtfel, muntele e un spațiu unde se trăiește altfel: liber, mai intens, mai dramatic. El înseamnă viața curată, explozivă, fără perversitate, prefecătorie, trădare, este natura bună, castă. „Oamenii rîd la soare, la codri și la ape“ și siguranța, îndrăzneala lor în armonie cu a muntelui formează o linie aspră și dreaptă.

Istoria căreia Sadoveanu i-a consacrat o parte însemnată prin scrierile lui, devine un alt spațiu de manifestare lirică și epică. Între baladă și legendă, scriitorul este valoros, atrage nu prin încărcătura documentară, ci prin măiestria reconstituirii cadrelor istorice, atmosferă vie care trăiește în cuvintele lui prin ușurința cu care se integrează unei lumi trecute.

DIALOG LITERAR

**„Sadoveanu
este(...),
alături
de Eminescu,
cel mai
național
dintre toți
scriitorii
noștri“**

(Urmare din pag. 1148)

general, să cunoască bine, dacă nu chiar foarte bine limba. Cunoscînd-o sub toate aspectele ei, el poate alege din această bogăție mare de cuvinte, de forme gramaticale, de aspecte fonetice ș.a. m.d. ceea ce i se pare lui că convine necesităților de expresie ale gândirii și simțirii proprii.

Sadoveanu este, după Eminescu, poate chiar alături de Eminescu, cel mai bun cunoscător al limbii noastre, înțelegînd prin asta atît limba literară, limba oamenilor de cultură, cit și toate celelalte aspecte ale limbii române: aspectele arhaice, aspectele teritoriale sau regionale, aspectele uneori individuale, atunci cînd este vorba de scriitorii mari, care pot fi luați drept exemplu, drept model de către scriitorii care se găsesc încă la începutul carierei lor. Sadoveanu cunoștea limba veche, pentru că citea cronici și nu numai cronici, ci și texte religioase, exact ca Eminescu. Cum știți, marele poet vorbea de „limba veche și-nțeleaptă“, și pe Negruzzi îl lauda pentru că ștergea „colbul de pe cronicile bătrîne“. Sadoveanu cunoștea și graiurile populare, în primul rînd, graiul moldovenesc, pe care l-a practicat cel puțin ca copil. După aceea, a cunoscut graiurile din țara întreagă, printre care și pe cele din Ardeal. Datorită mării lui pasiuni pentru vinătoare și pescuit, era invitat de prietenii săi ardeleni, peste munți, unde se găseau din belșug elementele necesare pentru exercitarea acestor arte. Și mai tîrziu, după ce s-a stabilit la București, s-a introdus destul de bine în cunoașterea graiurilor munteneste, mai ales pe cele aflate de-a lungul Dunării. În toată opera lui, un lingvist poate găsi fapte de limbă aparținînd întregului teritoriu lingvistic dacoromân. Acum, meritul lui mare constă în faptul că, bazîndu-se pe aceste cunoștințe bogate și variate, a știut să facă selecția necesară. Și din acest punct de vedere îl pun alături de Eminescu și mai presus decît pe oricare dintre scriitorii noștri ceilalți, poate chiar înaintea lui Caragiale, după mine, un cunoscător excelent al limbii române, considerate, mai ales, sub aspectul sistemului ei. Caragiale însă nu cunoștea graiurile populare, decît foarte aproximativ. Chiar în operele lui unde apar și țărani, nu prea sînt puși țărăni să vorbească cum vorbesc ei, în mod obișnuit. Dar, Caragiale, pentru că am amintit de el, îi întrec pe toți ceilalți în ce privește intuirea sistemului limbii noastre. Ce înțeleg eu prin asta? În 1955, am publicat o broșură intitulată „Limba «eroilor» lui Caragiale“, eroilor între ghilimele, pentru că era vorba de personajele comice, ridiculizate de Caragiale și din punctul de vedere al felului cum vorbeau. Acolo am arătat — cred că destul de convingător — înțelegerea mare a lui Caragiale pentru ceea ce am numit sistemul limbii. De pildă, transformarea cuvîntului **arhivă** în **arșivă**, asta într-o comedie, mi se pare „D-ale carnavalului“, corespunde unei legi fonetice românești, corespunde sistemului fonologic al limbii române, pentru că, într-adevăr, unui **f** din limba literară îi corespunde în unele graiuri, cînd este urmat de **i**, un **h**, mai ales

în graiurile moldovenești, însă și în cele munte-nești de prin Rm. Sărat, Brăila, Buzău etc. Și-atunci, oamenii care știu că există această corespondență, dar nu sînt destul de bine stăpîni pe limbă, cînd e vorba de cuvinte mai rare, se tem că, folosind forma cu **h**, fac greșeală și-atunci înlocuiesc pe **h** prin **f** chiar și cînd nu trebuie. Și de pildă, la arhivă i-au spus arfivă, din cauza acestei temeri, care duce la hipercorectitudine fonetică, adică la forme mai mult decît corecte, ceea ce înseamnă că este o greșeală. În „O scrisoare pierdută“, apare nihilist pentru nihilist. Caragiale folosea această înțelegere a lui pentru sistemul limbii, ca să-și bată joc și mai tare de „eroii“ săi. Tot așa și în sintaxă, în unele schițe, întîlnim, de pildă, construcții ca aceasta: „Nu pot pentru ca să mă deprind cu ideea asta“. Cum se explică? În limba noastră se spune, în mod obișnuit: „Nu pot să mă deprind cu...“. Aici, propoziția care vine după **pot** este o propoziție obiectivă. Însă construcția cu **să** apare și în propoziții finale: „Mă duc în țîrg să cumpăr“, deci „ca să cumpăr“. Pe urmă, apar **pentru că** și **pentru ca** în alt fel de construcții. Și-atunci, se produce ceea ce lingviștii numesc o **contaminație** între construcții foarte diferite ca conținut, însă asemănătoare ca formă. În asemenea situații, locul lui **să** îl ia **ca să** și-l ia și **pentru ca să**. Deci, și aici e un fel de hipercorectitudine, aceasta sintactică. Aceste lucruri se întîlnesc — după știința mea — numai la Caragiale. Rar, ele pot să apară și la alți autori, care, fiind realiști în ce privește felul de a vorbi al personajelor, întrebunțează, cînd și cînd, asemenea construcții. La Caragiale însă toate sînt făcute cu calcul, adică țin de stilul propriu-zis personal, al scriitorului.

La Sadoveanu, figuri de stil propriu-zise nu prea există. Ceea ce impresionează artistic, estetic, la el este folosirea adecvată, cum se spune de obicei, a cuvintelor, a construcțiilor și a celorlalte fapte de limbă, în conformitate cu conținutul. Nu există nimic artificial. Și cînd îi pune pe țărani să vorbească, ei vorbesc exact ca în realitate. Însă fiind vorba de literatură, este un fel de vorbă țărănească, ca să zic așa, **literarizată**, adică stilizată, cum se întîmplă, de pildă, cu motive de muzică populară, pe care un compozitor serios și bun cunoscător al acestei muzici, cînd le folosește în propriile lui lucrări, le stilizează, adică le rafinează, în sensul favorabil al termenului, nu le denaturează, dimpotrivă, așa cum ar fi un mine-reu oarecare, în care găsești un mic diamant sau altă piatră prețioasă, pe care o scoți din mormanul acela de minereu și o folosești cum cere natura ei.

— Prin ce credeți că opera lui Sadoveanu va rămîne o carte pururea deschisă?

— În primul rînd, prin caracterul ei național. Sadoveanu este iarăși alături de Eminescu, cel mai național dintre toți scriitorii noștri, în sensul că specificul nostru național, trăsăturile caracteristice ale poporului român sînt mai bine reprezen-

tate în opera lui. Și Alecsandri poate fi pus, nu cu același talent și nu la aceeași înălțime alături de Eminescu și Sadoveanu, fiindcă și el este un scriitor național, în sensul acesta al cuvîntului.

Caracterul național vine nu numai de la conținutul operei, de la oamenii care apar ca personaje și de la condițiile de viață ale oamenilor. El vine și de la ceea ce am spus mai înainte în legătură cu limba, de la cunoașterea desăvîrșită, bogată și variată a limbii poporului nostru. Aceste două aspecte, unul de conținut și celălalt de expresie sau de formă, cum se spune de obicei, sînt permanente. Fără ele, eu cel puțin nu-mi pot imagina o operă literară românească. Dacă nu-i românească în ce privește materialul uman și materialul celălalt, al mediului înconjurător, și dacă nu-i românească, în sensul acesta în ce privește limba, înseamnă că ea nu este o operă care să aparțină poporului nostru. În sens strict, e ca și cum ar fi scrisă de un străin, care, întîmplător, cunoaște ceva din viața noastră, din limba noastră și înjghebează acolo o poveste oarecare, cu aspect, din punctul lui de vedere, exotic ca și cum ar veni dintr-o țară și dintr-o epocă îndepărtată.

— După moartea lui Sadoveanu, au fost perioade de „tăcere“. Cum interpretați dv. acest „fenomen“?

— Se pot da mai multe explicații. Eu nu sînt tare la curent cu mișcarea noastră literară actuală, și nu actuală în sens strict, ci din ultimii 10—15 ani. Preocupările mele strict profesionale nu-mi lasă mult timp pentru lecturi. Citesc însă multe reviste de cultură generală și cu ajutorul lor îmi pot face o idee despre natura mișcării noastre literare de astăzi.

Impresia mea este că Sadoveanu e considerat ca un scriitor vechi, dacă nu învechit. Poate că asta este în legătură și cu urbanizarea vieții noastre actuale. Citesc mereu informații în ziare despre transformarea în orașe a unor sate, din cauză că satele respective au o populație mai mult sau mai puțin numeroasă, din cauză că s-a creat acolo, în unele dintre ele o mică industrie sau altceva. Similar, în orice caz, fenomenul acesta de urbanizare există. Urbanizarea, în sensul administrativ al cuvîntului, influențează asupra literaturii. Țăranul nu mai este țăran propriu-zis, cum a fost. Mai sînt țărani de-aceștia, în anumite regiuni mai îndepărtate de centru, mai conservatoare, de prin Maramureș, Țara Oașului, nord-vestul Transilvaniei și prin Moldova, în unele locuri. Dar țărani nu mai sînt actuali.

Sadoveanu, după aceea, este considerat ca un povestitor. Și termenul are ceva minimalizator în el. Între un povestitor și un romancier există, teoretic, o deosebire în defavoarea povestitorului și în favoarea romancierului. Și chiar un roman slab e socotit, numai prin faptul că-i roman, superior unei povestiri excelente, capodoperă. E un punct de vedere greșit. Mai întîi, nu trebuie făcută ierarhia, din punctul de vedere al valorii, în

felul acesta. Un povestitor, dacă are talent — și, slavă Domnului!, Sadoveanu are talent cu ghioțura, cum se spune popular — este superior unui romancier mediocru sau numai bun, sau poate chiar bun. De ce-ar fi superior un roman nu mai pentru că „pune anumite“ probleme și în special probleme privitoare la viața orășenească? Mi se pare că romanele actuale sau mai recente (din ultimii 10—15 ani) cu teme din viața de la țară, sînt relativ puține. În privința asta, Marin Preda are un merit excepțional, pentru că a izbutit să fie mare romancier cu „Moromeții“. Și părerea mea este că „Moromeții“ e o operă superioară „Marelui singuratic“, „Intrusului“ sau altor romane ale lui Marin Preda, care nu înfățișează viața țăranilor. Deci, comparația trebuie făcută nu între povestire și roman, adică între povestitor și romancier, ci între scriitor talentat și scriitor mai puțin talentat sau netalentat. I se reproșează lui Sadoveanu că chiar cînd face romane — și el are romane socotite și de criticii literari foarte exigenți drept romane — nu numai romanele istorice, „Frații Jderi“ sau, mai ales, „Zodia Cancerului“, ci și romanele oarecum „actuale“. Știu eu? „Venea o moară pe Siret“ sau „Strada Lăpușneanu“. I se reproșează lui Sadoveanu că analiza psihologică este cam superficială, că nu-i „adîncită“, că personajele lui n-au probleme grave, care să le determine să mediteze, să reflecteze, să se gîndească neconștient la aceste probleme și la rezolvarea lor. Sigur că aici se poate discuta, dar tot în sensul de mai înainte. Cei mai mulți eroi ai lui Sadoveanu, indiferent dacă apar în povestiri sau în romane propriu-zise, sînt oameni obișnuiți, dacă vreți, simpli, în sensul favorabil al termenului. Am impresia că, în multe romane actuale, problemele grave, pe care și le pun eroii, sînt creații mai mult sau mai puțin artificiale. Scriitorul însuși este, probabil, preocupat de problemele acestea și atunci el le atribuie personajelor lui și transformă astfel pe fiecare personaj într-un ins care este preocupat tot timpul, care nu-și poate găsi liniștea, din cauza preocupării acestea permanente cu problemele lui. Ultimul roman al lui Marin Preda, „Cel mai iubit dintre pămînteni“, pe care nu l-am citit, dar despre care am citit unele lucruri, are ca personaj principal un filozof. Dar din criticile citite, chiar cele foarte favorabile, rezultă că acest filozof nu prea este un filozof propriu-zis, mai mult vrea să fie filozof, adică vrea autorul să-l prezinte ca pe un filozof. Se pare că la o convorbire a lui Marin Preda cu studenții de la Facultatea de limba și literatura română, un student i-a pus întrebarea aceasta, de fapt nu i-a pus o întrebare, ci i-a făcut observația că eroul nu prea e filozof. Nu are nici cultura filozofică propriu-zisă și mai ales nu pune probleme de ordin într-adevăr filozofic. Se pare că observația aceasta nu i-a plăcut lui Marin Preda.

Am dat toate aceste amănunte ca să arăt simple impresii. Nu garantez nici în ochii mei proprii că ele corespund în întregime realității, dar

vreau să spun că gravitatea problemelor care se pun în romanele actuale, este produsul mai mult al unei voințe, al unei necesități de ordin pur intelectual, nu produsul unei considerări obiective a realității. Pentru că în viteza cu care se produc la noi schimbări de tot felul așa spune că oamenii nu mai au vreme să-și pună probleme de acestea care îi privesc pe ei înșiși: ce se întîmplă cu ei în mediul în care trăiesc, ce se întîmplă cu idealurile lor, cu necesitățile lor de ordin strict uman. Repet că, nefiind un cunoscător direct și mai mult ori mai puțin complet sau total al literaturii actuale, dau toate acestea cu rezervă, cu rezerva omului de știință, care știe cît trebuie să se îndoiască, măcar cînd și cînd, de adevărurile în care crede el. Evident că există romane foarte serioase și foarte actuale, în sensul bun al cuvîntului, că, adică, se găsesc indivizi în societatea noastră actuală capabili să-și pună probleme mari și să se frămînte în legătură cu rezolvarea lor.

(Text înregistrat pe bandă magnetică)

București, 9 octombrie 1980

M. Sadoveanu împreună cu Valeria (în stînga) și Profira Sadoveanu, în fața casei din Fălticeni (1961)

Neamț, 1932

(Urmare din pag. 1149)

unei zile de trudă, pe care o descărca pe dată, așezînd-o în căsuțe regulate, pe rametele hirtțiilor.

Înăscut oștean al cuvîntului, încredințat că are misiunea de a-l minui în slujba obștei, se arăta fără milă față de cei care se slujeau de cuvînt ca să facă ghihrînzii și buchețele, ori de cei care li țineau de coadă ca pe o tigare ori topor. Și-n lumina acestui principiu vital, era gata să sacrifice orice interes, dragoste ori prietenie.

Dar ca să-i dai seama de atîtînea lui în fața scrisului, trebuia să-i fi în preajmă, cînd concepea. Cum spui: „Plouă” ori: „Cod frunzele”, ori: „Vine iarna”, tot așa ai fi putut spune:

„Tata lucrează”.

Ispreva asta ca și isprava unui zmeu din povește era făcută cu altă energie, seriozitate și convingere de parcă ar fi fost vorba de viață și de moarte. „Tata lucrează”. Cînd eram mică, nu m-aș fi mirat dacă s-ar fi oprit lumea în loc, așa cum încremesc în basmă munții, care se bat în capete ca să treacă Făt-Frumos să ia apă de la izvoare. Dacă mi-ar fi spus cineva că noaptea condeul fermecat scrie în locul lui, iarăși nu m-aș fi mirat. Dacă ar fi aflat că rîndurile cărților lui erau izvodite în minte din naștere și el numai le copia din memorie, iarăși nu m-aș fi mirat!

— I-ași îngrijii seria de „Opere” complete. Cînd ași început lucrul acesta, autorul era încă în viață. Cum sînt colaborat?

— Cînd am pus la cale prima serie, care a apărut la Fundațiile regale, tata, cu care eram foarte bun prieten și care ținea foarte mult la mine și știind că nu am nici o slujbă — niciodată n-am avut nici un fel de serviciu, însă trăiam numai din ceea ce scriam — a avut plăcerea să-mi propună: „Ete, Profiriță, o să scoatem o serie de volume”, tu să le aranjezi cum crezi, să scrii note documentare, iar cîștigul îl vom împărți în jumătate”. Dar asta n-a durat prea mult, pentru că după 3—4 volume, seria s-a întrerupt. Mai tirziu, am început seria la care vă referiți. Pentru ea am întocmit notele documentare, în care, bineînțeles, a trebuit să spun tot ce știu despre fiecare carte: cum s-a inspirat, cum a scris-o, cum a lăsat personajele, de unde le-a luat (unele există și sînt autentice, altele sînt transformate, din două a făcut unul), istorioarele care

fără să mă întreb cînd mă întorc. Avea încredere în mine.

— Și-ați rămas prieteni toată viața.

— Am rămas prieteni foarte buni. Așa cum spuneam, înainte de a scrie, se slătua cu mine, însă eu rideam: „Tată, te slătuești mata cu mine?” După ce scria primul capitol, mă chema întii și-ntii pe mine, mă striga în toată casa: „Să vie Profiriță”. El, foarte congestionat și cu fruntea brobonită de sudoare, sunîndu-și chelle în buzunar — am eu o bucată, „Cheite din buzunarul tatei”, — citea ceea ce de-abia crease. Alteori, după ce scria mai mult, chema toată casa ca să-l asculte. La sfîrșit, mă întreba dacă îmi place: „Nu cumva sînt plicticos?” Spune drept, Profiriță. Poate că nu-i interesant? — „Vai, tată, da cum poți să spui așa ceva?” — „Nu, nu, spune drept”.

— Dv. i-ați fost primul critic.

— Da. „Spune drept — continuă el. Poate m-am înșelat, poate că nu-i bine și-ar fi cazul să n-o mai scriu deloc”. Asta nu pentru că n-ar fi avut în-

DIALOG LITERAR

sia la care vă referiți, el n-a vorbit nimic, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Cellați din casă erau agitați, el nu. Și nu-i era frică deloc, absolut deloc. Ne spunea: „Eu îmi fac datoria pînă la capăt, orice s-ar întîmpla, chiar dacă ar fi să-mi dau viața”.

— Deci nu era vorba de o simplă îndiferență.

— În nici un caz. Era o țarie de caracter, care-l ajuta să meargă înainte, orice s-ar fi întîmplat.

— În casă se discuta situația?

— Nu, însă eram într-o asemenea stare de nervi, încît și atunci cînd suna cineva la poartă nouă ne sărea înima din loc. Asta pentru că eram așa de sensibilizați.

— Localități șlef?

— Da. Ne mutasem de la Copou, în 1936. Tatăl-meu primise atunci să preia conducerea ziarelor „Adevărul” și „Dimineața”. Eu l-am rugat:

Profira SADOVEANU: „Cînd scria, tata era atît de posedat de ceea ce creaa, încît din clipa aceea el nu mai era același om”

redau atmosfera. În sfîrșit, mai ales că eu eram în lina zellor, ca să zic așa, totdeauna tata îmi spunea, înainte de a scrie o carte, planurile lui, mă întreba dacă îmi place subiectul, se slătua cu mine. „Notele” conțin date interesante și de valoare în literatura românească și de aceea m-am gîndit să le rotunjesc, să le fac un început și un sfîrșit și să le adun într-un volum. În felul acesta, voi veni și în ajutorul celor care nu mai găsesc exemplare din „Opere” nici măcar la anticariate. Desorți, numeroși studenți și elevi, care au de făcut lucrări, îmi cer relații la telefon, pentru că n-au la îndemînă socio-asta complexă. Aș vrea să spun că am fost feliicitată și de chinezi pentru aceste „Note”.

— De la acad. Șerban Cioculescu am aflat că Sadoveanu, vorbind despre dv., spunea cu mîndrie: „Prietenul meu Profiriță”.

— Un lucru foarte interesant, tata ar fi dorit ca eu să fu băiat, ca să-l pot lăsați peste tot: și la vînat și la pescuit. Eu, într-adevăr, am avut unele aptitudini băiețești. Cînd eram mică, în loc să mă joc cu păpușile, de exemplu, — niciodată n-am avut păpuși — jucam oina, săream gurdurle, mă sulam în copaci, în sfîrșit eram destul de băiețoasă. Și tata, avînd încredere în mine, mă lăsa încă de cînd eram în școala primară, să citec ce vreau din biblioteca lui. Uneori, îmi spunea: „Știu că ai să alegi ce este bun și-al să desparți ce-i rău”. Mă lăsa să mă duc unde vreau,

credere în el. Și știam că orice-aș fi spus, el și-ar fi continuat drumul. Cînd scria, tata era atît de posedat de ceea ce creaa, încît din clipa aceea el nu mai era același om: nu mai avea poftă de mîncare, părăsea toate celelalte ocupații, se scula dis-de-dimineață, citea dată și noaptea. Eu îl întrebam: „El, cum mai merge cartea? Cum o să se sfîrșească?” — „Parcă eu pot să știu? Să vedem ce-o să facă. Trebuie să văd. E mersul firesc al personajelor”. Asta mă amuza pe mine foarte mult totdeauna. Vreme îndelungată și-a purtat în cap unel cărți. La „Frații Jderi”, de exemplu, s-a gîndit încă de pe vremea cînd era elev și citea „Cel trel muschetari”, de Al. Dumas, dar opera a prins viață peste 30 de ani, după ce s-a documentat și a scris „Viața lui Ștefan cel Mare”, deci după ce s-a familiarizat și cu datele istorice.

— Într-un album editat cu peste două decenii în urmă, am văzut fotografia unui exemplar din „Baltagul” cîmîrîrit de legionari cu... baltagul... Vă mai amintii momentele acelea grele?

— Sigur, îmi amintesc. Eram în București. Erau vremuri groznic pentru noi, pentru că tata primea scrisori de amenințare. Totuși, el, neîntind seama de astea, se ducea la Iași, unde păstrase biroul cu toate cărțile lui, și lucra, desi acolo era mai rău decît în alte părți. Pînă la Gara de Nord, era apărut cu o armă de frații mei și de fratele său, Vasilică. Și cînd s-a întîmplat ticălo-

„Tată, gîndește-te că-ți puț viața în primejdie. Mata, care ai atîtea proiecte, de ce să te expui?”. Și el mi-a răspuns: „Profiriță, dacă țara are nevoie de mine, eu îmi conștin drumul orice s-ar întîmpla”.

— În 1936, Sadoveanu, așa cum arătați și dv. adineauri, a preluat conducerea ziarelor „Adevărul” și „Dimineața”. Cum își împărțea timpul între masa de scris și treburile redacționale?

— După cite-mi aduc aminte, în anii aceia, în afară de articole, care apăreau în ziar, nu prea a lucrat. Nu-mi aduc aminte să fi apărut ceva atunci. Era foarte ocupat. Bineînțeles că în cap toate erau proiectate și el aștepta un moment prionic să se așeze la masă de scris, însă vromurile acelea tulburi l-au împiedicat un-an-doi, în afară de articolele pe care le scria, să producă ceva.

— Copleșit de numeroase și importante treburi, se mai putea ocupa și de creșterea celor nouă copii ai săi?

— Noi eram mari atunci.

— Nu-i vorba numai de '36, ci în general.

— În privința asta, tata era cum musafir acasă. La Fălticeni, de exemplu, pînă ce-am plecat în '918 — și-am scris eu asta în „Planeta părăsită” — tata venea o zi-două acasă, cu tot felul de daruri pentru fiecare, iar noi îl săream înainte și-l primeam cu pe un drag oaspete. Era foarte apropiat de noi — îl aveam chiar partener de joacă —

DIALOG LITERAR

dar și sever. Nu suferea minciuna, mai ales, și obrăznicia, adică impertinența, nu zburdălnicia. Însă minciuna nu era admisă... o pedepsea cu cureaua...

— Urmărea evoluția școlărilor ?

— Nu prea. Toți eram elevi buni. Eu am avut totdeauna, în școala primară, numai 10. Pe sora mea mai mare, Iulia-Despina, el a învățat-o să scrie, să citească și să socotească, înainte de a se duce la școală. Pe urmă n-a mai avut vreme. Era prea prins de treburi. Eu am învățat singură, pentru că m-a pus de mititică să-i fiu bibliotecară înainte de a mă duce la școală. Măcar că nu știam să citesc, totuși descifram titlurile și știam cu precizie locul fiecărei cărți. Numai ce-l auzeam: „Profirițo, dă-mi «Larousse»“, de exemplu. Iar după ce consulta mai multe exemplare, îmi spunea: „Tu să ai grijă să le așezi“. Până venea, eu îmi făceam de lucru cu cărțile. Mai tirziu, după ce-am început școala, mă căuta prin toată casa, până la urmă mă găsea în bibliotecă, unde eu stăteam turcește pe parchet și citeam. Așa că n-a avut grijă, pentru că eram copii buni și învățam. Mi-aduc aminte că după ce-am venit la Copou, într-un moment în care cursurile școlare erau oprite, tata m-a pregătit pentru clasa a II-a de liceu. Clasa I am făcut-o cu băieții la gimnaziul din Fălticeni, iar în clasa a II-a, cum v-am spus, m-a pregătit tata. Deci am avut fericirea să învăț cu tata. Făcea niște lecții extraordinare la română, la istorie, la geografie. Fiind sigură de mine, la examen nu mi-a fost frică deloc, deși eu sînt o fire foarte sensibilă și emoțională, grozav de emoțională. Cînd mai avea timp, juca cu noi volei, popice, ne povestea diverse întâmplări hazlii. Eu am stat mai aproape de el, i-am fost și secretară, îi făceam corecturile. Înainte de a intra mașina de scris în casă, împărțeam materialele, făceam un fel de clacă. (Am și o bucată, „Clacă în cetate“, în „Planeta părăsită“). Tata avea un scris neciteț, pe care-l descifram numai eu. Așa că toți trebuiau să stea în jurul meu. Eu, cloșcă, și ei, pui, ne instalam în sufragerie, unde era o masă mare, și copiam. Cîteodată, nu înțelegeam nici eu și atunci mă duceam la el. „Tată, aici nu pricep ce-ai scris“. Tata se uita îndelung, după care striga: „Asta-i culmea! Nici eu nu știu!“ În asemenea situații, punea alt cuvînt.

La București, a fost altceva, a avut mașină de scris. Atunci lucrurile s-au mai ușurat.

În 1942, după ce a murit mama mea, s-a recăsătorit. Valeria, a doua lui soție și cea mai bună prietenă a mea, știind să bată foarte bine la mașină și cunoscînd cîteva limbi de mare circulație, îi dactilografia manuscritele și-i făcea corespondența cu străinătatea. Așa am scăpat eu să-i mai fiu secretară. Altfel nu mai aveam timp pentru lucrările mele, pentru că tata, în privința asta, era un tiran nemaipomenit. Dacă eu scriam ceva și atunci avea și el nevoie de mine, mă chema. Eu lăsam totul și mă duceam cu cea mai mare dragoste, pentru că a fost cel mai bun prieten al

meu și-l iubeam extraordinar de mult și mă înțelegeam foarte bine cu el. Ne înțelegeam dintr-un cuvînt...

— ...sau dintr-o privire...

— ...sau dintr-o privire. Și eu îl cunoșteam atît de bine. Am avut norocul ăsta să-i fiu fiică și prietenă.

— În „Notele“ la „Frații Jderi“, arătați că Paul-Mihuț, mezinul familiei, a fost prototipul lui Ionuț. Moartea acestui frate al dv., căzut la datorie pe frontul antihitlerist, a însemnat, de fapt, și moartea, înainte de a se naște, a volumului al IV-lea. Vă rugăm să ne spuneți ce relație vedeți între tip și prototip în acest caz ?

— Da, este adevărat că din cauza morții fratelui meu, tata n-a mai scris al IV-lea volum din „Frații Jderi“. Informații suplimentare aduc într-o bucată, pe care am intitulat-o „Ionuț“:

„Cînd, prin 1935, autorul «Șoimilor», care s-a întimplat să fie și tatăl meu, s-a hotărît să pună pe hîrtie aventurile acelor Jderi care îi bîntuiseră închipuirea cu ani și ani în urmă, așezarea lui de la Copou atinsese culmea ei glorioasă, în înțelesul că puii sadoveni erau la fericita vîrstă a adolescenței și-a primei tinereți, interiorul casei dobindise o înfățișare maiestuoasă, agonisindu-și mobile, sobe și covoare noi, dulapuri în perete, frigider și alte binefaceri ale tehnicii moderne, parcul era îngrijit și descotorosit de sălbătăciunile inutile, livada plantată lingă casă și dincolo de pădure crescuse falnică și vîguroasă, via era pe rod, grădiniștea dădea belșug de cele mai variate și mai gustoase legume și zarzavaturi, crescătoriile de găini rhode-island și leghorn stăteau cu mîndrie într-o coastă a proprietății și toți cei veniți cu treburi ori din prietenie, de cum intrau pe poartă, erau izbiți de atmosfera aceea plină, radioasă, exuberantă, îmbelșugată în toate, pînă și-n țipetele și urletele de la jocul de volei, care se auzea încă de departe cînd veneai pe drum, trecînd de vestita «Viață Lungă».

Era la vremea cînd mezinul său Mihuț, venit pe lume tirzielnic, prin 1920, împlinise cincisprezece ani. Și acest dar neasteptat, sosit parcă a-nume să aline durerea pierderii celui-lalt băiețas, Bogdănel, mort cu puțin timp înainte la vîrsta de șapte ani, i se lipise de suflet lui Sadoveanu stîrnind în el o duioșie și-o dulceață îngăduitoare de care nu l-ar fi crezut capabil cei din jur. Acest Mihuț — ce-i drept deosebit de așezat și pasionat, sensibil și calm — își permitea tot felul de îndrăzneții și de impertinențe, fără a fi vreodată depeșit, dominînd în tribul sadovenesc, ca un soi de favorit al Marelui Șef.

Subțirel, bălan și cu ochi albaștri ca cicorile, avea o față mobilă, o privire iscoditoare și-un zîmbet vesnic jucăuș în colțul gurii. Părea că nu-i e frică de nimic și se uita cu semeție în jur. De mic își permitea — auziți colo ! — să-i spuie părintelui său :

— Ce mai faci, măi Mihai ?

Mai tirziu, îl amenința din coada mesei. — adică exact din față, Cel Mare aflîndu-se în capul mesei, — clătînd din cap a muștrare :

— Hai, hai, măi Mihai, măi !...

Asta cînd prindea de veste că cel care se întorsese de la vînat ori de la pescuit mințise spunînd că «n-a prins nimic», cînd în realitate a-gonisise un întreg material pentru o povestire ori chiar o carte întregă.

Și-așa, privindu-l cum se mișcă-n jur, alintîndu-se și „obraznicindu-se“ (cum spuneam noi), acest Mihuț s-a contopit în mintea lui Șadoveanu cu puiul de Jder: Ionuț. Și-ndeplinindu-se acest miracol, cel dintîi volum al **Fraților Jderi** a fost numaidecît scris, în două-trei săptămîni, ca de obicei, și **Ucenicia lui Ionuț** a luat ființă.

Și ca și lui Ionuț, aceeași ucenicie i-a adus lui Mihuț cea dintîi mare ducere, în pierderea celui mai bun prieten, — vărul lui, Alexandru Drăgănescu, mort în preajma războiului din 1944, într-un accident de motocicletă, la Turda. Durere din care a ieșit **Ca floarea cîmpului**, cea dintîi și cea din urmă carte a lui, în care se zugrăvește minunat pe sine însuși, pe fratele său de cruce pe părintele său și viața patriarhală de la Copou.

Apoi, ca și Ionuț, Paul-Mihuț a fost zvirlit în vîltoarea războiului. Dar, de data asta, deslipindu-se de geamănul său, a rămas pustiit pe depărtate meleaguri și nu s-a mai întors către ai săi.

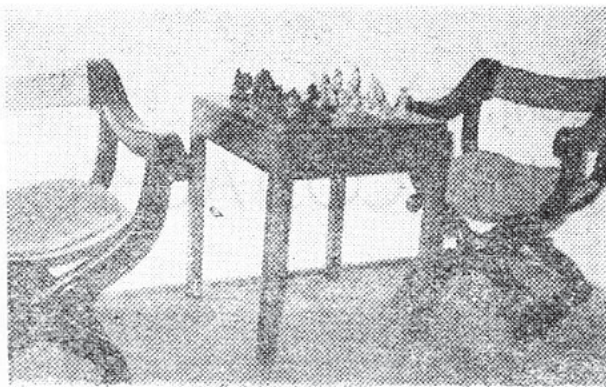
De întors s-a întors lădița lui militărească, cu cîteva lucruri: ceasu-i brățară, scrisori și fotografii, chipiul, tunica-i plină de sînge, arma și binoclul. Abia apoi au sosit și corecturile romanului său, pe care n-a avut bucuria să le vadă măcar în șpalt, cînd a venit în București, la vremea bombardamentelor — corecturi pe care le-am făcut eu, plîngînd, urlînd și blestemînd, c-o vehementă demnă de comisoaia Ilisaftea.

Și totuși n-a pierit. Parte din sufletul lui a rămas în unicu-i roman, care dovedea un deosebit talent de scriitor. Pentru generațiile viitoare Mihuț-Ionuț a rămas și va rămîne viu în paginile nemuritoare ale celui care i-a dat de două ori viață.

— În „Stele și luceferi“, vorbiți cu multă căldură de gospodăria de la Fălticeni, făurită de scriitor prin 1903—1909, după întoarcerea de la București. Ea mai există și astăzi. În 1979, am fost și noi pe acolo, dar actualii proprietari îi alungă pe vizitatori. Mai mult, țin ascunsă și placa memorială. Acum cîțiva ani, casa părintească din Pașcani a fost dărîmată de noul proprietar. Într-o declarație pe care ne-a făcut-o în 1973, chiar se și felicita pentru această ispravă. — „Lăsînd în picioare casa veche — ne spunea soția lui — ne temeam să nu fim expropriați în vederea deschiderii unui muzeu. Așa că, într-o noapte, am lichidat-o“. Acum e o casă „modernă“. Ați mai trecut pe acolo ?

— Prin Pașcani, n-am mai trecut de mult, așa că nu știu de schimbarea de care vorbiți. Și-i păcat, mare păcat că s-a dărîmat casa părintească, în care s-a născut tatăl meu și unde a murit mama lui. Profira, pe care a iubit-o el atît de mult.

La Fălticeni, m-am dus de multe ori. Întîi, am fost cu seminarul lui Petre Andrei de la Iași. Pe la șase dimineața, împreună cu Valeria, prietena mea, care avea să devină a doua soție a tatălui meu, am urcat acolo și eram așa de emoționată

Masa de șah a lui M. Șadoveanu

încît nici n-am îndrăznit să intru. M-am uitat doar prin gard și-am cules pietre de pe drum, dar cu teamă să nu fiu socotită nebună de lumea care m-ar fi văzut. Apoi, am fost și cu tata, ultima oară în anul în care a murit. Bineînțeles că am avut durerea să văd că gospodăria nu mai este cea de dinainte, că, în parte, casa-i modificată, că poarta aceea mare ca în Maramureș, cu hulubărie, nu mai este. Atunci, era proprietară doamna Rahoveanu, o femeie cumsecade.

— Și-acum ?

— Fiul ei, care se simte, probabil, deranjat de vizitatori. În orice caz, e rușinos dacă procedează așa. Dacă nu se poate face un muzeu, cel puțin să fie lăsată placa.

La Pașcani, n-au mai rămas decît mormintele bunicii mele.

— Am aflat că la Copou se organizează o frumoasă casă memorială.

— Da, am avut marea bucurie să vedem că, în sfîrșit, casa de la Copou, unde a trăit Șadoveanu în deplinătatea carierei lui și unde a scris cărțile sale de vîrf, cum sînt: „Hanu-Ancuței“, „Baltașul“, „Divanul persian“, „Frații Jderi“, „Țara de dincolo de neaură“ și altele, devine muzeu. Noi am făcut un plan al ei, în care am arătat cum erau aranjate odăile în decursul celor 18 ani cît am stat la Copou. În măsura posibilităților, am dat din lucrurile care s-au mai păstrat. Acum, așteptăm cu mare interes deschiderea muzeului, la 5 noiembrie. Sperăm să ne adunăm acolo toți cei șase copii aflați în viață. Organizatorii ne-au rugat să ne ducem mai înainte ca să le mai dăm, dacă e cazul, vreo idee, adică să facem corecturile necesare.

Nădăduiesc ca peste un an să fie duse acolo și osemintele tatălui meu. Asta a fost și dorința lui exprimată în discursul ținut la Universitatea din Iași, cu prilejul primirii titlului de **doctor honoris causa**. — „Nădăduiesc că și popasul meu din urmă, cel definitiv, tot aici va fi“ — arăta el atunci.

Sîcur, mormîntul va fi în perimetrul curții de la Copou.

— Așa cum este al lui Arșezî, la Mărțișor.

— Da. Să vedem. Așteptăm și asta.

(Text imprimat pe bandă magnetică)

București, 12 octombrie 1980

Conf. univ. dr.
Valeria COSTACHEL:

„Nicolae Iorga imprima imaginea unui patriot sincer și adevărat“

COSTACHEL VALERIA. Născută la 11 ianuarie 1904. Studii superioare (1929) la București. Doctor în istorie (1931); doctor docent (1960). Bibliotecară la Fundația universitară „N. Iorga” (1932-1937) și la Institutul de istorie universală (1937-1947). Cărcător științific principal la Institutul de istorie al Academiei (1948-1953). Conferențiar la Facultatea de istorie a Universității București (1948-1962). Membră a Asociației oamenilor de știință din România. A participat ca raportor la congrese și conferințe internaționale ale slavistilor. A obținut premiul Academiei în 1948.

Medievist. Contribuții importante privind unele instituții tipice societății feudale, ca înmormântarea, beneficiul, monopoliul feudal ș.a., folosite în studiile sale adesea metoda istoriei comparate. A contribuit la formarea unei imagini juste asupra societății medievale românești. (Da. maschin MIOC, în Enciclopedia istoriografiei românești, București, Editura științifică și enciclopedică, 1970, pag. 110, col. 1-2).

— În noiembrie 1980, se împlinesc 40 de ani de lauciderea lui N. Iorga de către legionari. Datorită împrejurărilor în care a murit marele cărturar, această comemorare capătă o notă aparte. În acel moment crinchen unde vă aflați?

— În momentul acestei crime odioase, mă aflam la Institutul pentru studii istorice universale (azi Institutul de istorie „N. Iorga”). În ziua de 28 noiembrie, la orele 8,00 dimineața, când am venit la Institut ca să încep lucrul, ca de obicei, am aflat aproape imediat știrca nevroasimilită despre asasinarea profesorului Nicolae Iorga. În ajun, el a fost răpit de o echipă de legionari din locuința lui de la Sinaia, unde se adăpostise după culturnurul din 6 noiembrie, care i-a dărâmat casa de la Vălenii-de-Munte. Pe la orele 10, venise de la Sinaia și doamna Ecaterina Iorga, care nu știa nimic despre sotul său răpit la 27 noiembrie. Pe lângă durerea cea mare eram frământați și de faptul că nu știam nimic în ceea ce privește corpul celui asasinat. Ce au făcut cu el? Unde se află? Abia pe la orele 15,00 s-a comunicat familiei la telefon de către autorități că corpul lui N. Iorga va fi adus la capela de la Cimitirul Bellu. Și într-adevăr, pe la orele 17,00, corpul marelui savant a fost depus acolo, într-un sicriu deschis, așezat direct pe podea. Tot atunci, s-a aflat că corpul a fost adus de la morgă, unde l se făcuse autopsia. Era îmbrăcat în aceleași haine și paltonul cu care plecase de la Sinaia, dar acum găurite de gloanțe și pline de sînge încheag. N-a lipsit nici bastonul cu mineral de argint cu care N. Iorga obișnuia să umble cînd pleca de acasă. Acesta, de asemenea, era așezat în sicriu. Era ceva mai mult decît nevroasimilit că acest om vijelios, plin de viață și energie, a cărui voce răsună cu atîta tărie, zăcea acum nemișcat și mut într-o ladă de lemn, la picioarele noastre. Dar acesta era adevărul și nu ne rămînea decît să respectăm tradiția la care el ținea așa de mult.

— Ați participat la înmormîntare?

— Am luat parte la înmormîntarea care a avut loc la 29 noiembrie, orele 15. Era o zi mohorâtă de toamnă, cu copacii desfrunziți și cu ploaia care ațîna în aer. Părea că însăși natura lu parte la durerea noastră și îl deplinea împreună cu noi. După ce am intrat în aleea principală a cimitirului, am rămas uimită de tabloul cu totul neobișnuit: de la poarta cimitirului și pînă la capela erau așezate cordoane de soldați cu arma în mînă. Cu toate zvonurile răspindite de legionari că acei care vor lua parte la înmormîntare vor fi sancționați și chiar capela aruncată în aer, spatiul restrîns al acestora nu putea să cuprîndă pe toți acei care au venit să-i aducă un ultim omagiu.

Abia acum, în lumina numeroaselor lumînări, s-a putut desluși cum arată fața aceluia care a fost N. Iorga. Ea era senină, liniștită și fruntea lui mare, luminoasă, ca de obicei. Dacă n-ar fi existat urme de gloanțe (una la ceafă și alta la rădăcina nasului, lângă ochiul stîng) nimic n-ar fi trădat sfîrșitul său tragic. Steagul tricolor al Ligii Culturale strălucia sicrii presedintelui ei.

În acele clipe eu mă gîndeam la cuvîntul magic al acelu, care acum zăcea în sicriu, și care de neamărate ori a descris moartea simnică a unor oameni neînfricați pe tot cuprînsul lumii și a intuiți starea de spirit a aceluia care se aflau în pragul unui sfîrșit de neînșuratură.

Mară a început să se întunece și burnita s-a transformat într-o ploaie mărunță și deasă. În aceeași tăcere apăsătoare și grea, cortegiul din capela s-a îndreptat spre locul de veci, unde pămîntul avea să înghiță corpul ciuruit de gloanțe al marelui cărturar.

În acest moment, îmi stăruie în minte o convorbire cu un profesor de istorie care, fiind impresionat de amploarea care s-a dat sărbătorii lui N. Iorga cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani, a pus întrebarea: „Cum o să fie înmormîntarea lui?”

Și iată cum a fost această înmormîntare: fără gust, fără elogii, fără cuvîntări, cu cimitirul invadat de armată și cu durerea înzecită, deoarece asistam la înmormîntarea unui om care ar fi putut să trăiască și să lumineze cu gîndul lui sufletele celor mulți.

— Cum a fost privită această crimă politică de opinia publică?

— Față de această faptă criminală, opinia publică a manifestat o indignare fără margini. În ochii tuturor, N. Iorga era promotorul culturii românești alături în țară și în străinătate. Desigur, în condițiile politice de atunci, oamenii nu puteau să-și manifeste deschis sentimentele lor de oroare față de fapta inegalabilă săvîrșită de legionari. În presă, n-a apărut nimic, ca și cum nu s-a întîmplat nimic. Și de data aceasta, istoricul a intuiți situația din viitor. Cînd l-am văzut ultima dată la Sinaia, la 12 noiembrie, unde am venit pentru a-l pune la curent cu problemele urgente ale Institutului, el mi-a relevat cu amărăciune că în presă nu s-a scris nimic despre ravagiile pe care le-a făcut culturnurul cu azerămîntele lui de la Vălenii-de-Munte, și mai ales cu casa lui, și în continuare

a adăugat: „Ai să vezi că atunci când voi muri în ziare nu se va scrie nimic...“.

— Cit timp i-ați fost colaboratoare ?

— După ce am terminat studiile de istorie la Universitatea din București, în 1930, am început să lucrez la Biblioteca universitară „N. Iorga“ care de fapt era biblioteca personală a istoricului și se afla în casa lui din b-dul Bonaparte, 6.

În perioada 1930—1937, m-am ocupat de această bibliotecă, căutam cărțile necesare pentru cercetările lui curente de la Biblioteca Academiei Române și în același timp eram și secretară, având diferite obligații legate de relațiile cu lumea din afară: telefoane, corespondență, vizitatori etc.

În 1937, când a fost înființat Institutul pentru studiul istoriei universale, pentru care a fost construit un local nou, întreaga bibliotecă a lui N. Iorga (circa 50 000 de volume) a fost donată statului și a devenit bibliotecă institutului pomenit mai sus, care există și astăzi. În anii 1937—1940, m-am ocupat de organizarea și conducerea acestei biblioteci, care creștea necontenit, pentru că istoricul zilnic își sporea numărul volumelor din bibliotecă, prin cumpărarea cărților de la anticari. Numărul lor sporea și prin primirea unor donații de la autori din țară și străinătate. Dovedă numeroase dedicații care s-au păstrat în cadrul bibliotecii. În cei trei ani de studenție în cadrul specializării la istoria universală, precum și în acei zece ani de activitate legată de munca de cercetare a istoricului — am avut posibilitatea de a-l vedea zilnic în cele mai variate preocupări: la curs, cum își pregătea prelegerea, la conferințe, cum își redacta cele mai de seamă lucrări — ca „Istoria vieții bizantine“, „Istoria românilor“ și altele. Mi-a fost dat să-l văd în cadrul familiei, în relațiile cu oamenii, adică cu studenții, colaboratorii, țărani de la Vălenii-de-Munte, chiar cu oamenii de pe stradă, care ar fi atras cu ceva atenția lui. Mai ales dacă el credea că ar putea fi de folos cu ceva. Cu timpul am căutat să adun la un loc toate aceste observații și impresii spre a le împărtăși și altora, care n-au avut norocul să-l cunoască personal.

— Noi, generația mai tină, am aflat câte ceva despre acest colos, din lectură și din relatările orale, făcute de unii contemporani de-ai săi. În această privință, dv. ați fost o privilegiată, ați muncit alături de el. deci l-ați cunoscut direct. Mai întâi, ce ne puteți spune despre om ?

— Prima impresie pe care o făcea Nicolae Iorga, chiar dacă nu știai cine este, era că ai în fața ta un om neobișnuit. Apoi te mira spontaneitatea lui, ușurința cu care el găsea cuvântul cu orice om, indiferent de nivelul lui intelectual, cu oamenii de știință — era savant, cu țărani — parcă era și el țaran, vorbind pe înțelesul lor, în limbajul lor, arătând interes pentru problemele ce aveau importanță pentru ei. Dealtfel, era foarte sociabil, nu putea trăi fără să aibă un contact permanent cu oamenii de pretutindeni. Casa lui era pur și simplu atacată de vizitatori, care, în cea mai mare parte, erau oameni nevoiași, care veneau cu o petiție în mână cerind câte o recomandare pentru căpătarea unei burse, sau a unei slujbe, a unui ajutor material sau pentru publicarea unei cărți.

De obicei, scria în colțul din dreapta al cererii: „Se recomandă — N. Iorga“. Aceste cuvinte puține aveau un efect magic și oamenii veneau nestingheriți și-l deranjau de la lucru, dar el nu voia să renunțe de la principiul său de bază: de a-i ajuta pe oameni oricând și pe oricine. Această bunătate izvora din adâncul sufletului său și-l făcea accesibil pentru toți acei care aveau nevoie de a fi ajutați.

O altă trăsătură fundamentală a firii sale era dragostea de muncă. Toată viața lui a fost dedicată muncii fără preget, fără întrerupere, în orice fel de împrejurări. Munca pentru el nu era o povară sau numai o necesitate pentru a-și asigura cele necesare pentru viață. Lucra cu plăcere, cu pasiune și considera munca una dintre cele mai mari bucurii ale vieții.

Convorbire realizată de
P. NICOARĂ

(Continuare în pag. 1176)

„Nicolae Iorga imprima imaginea

(Urmare din pag. 1175)

— În lunga-i carieră didactică a format numeroase și valoroase cadre pentru învățămîntul nostru de toate gradele. Și dumneavoastră i-ați fost studentă. Profesorul ce imagine v-a lăsat?

— Nicolae Iorga imprima imaginea unui patriot sincer și adevărat. Iubirea de țară și de poporul său era o trăsătură fundamentală a personalității sale. Tot ce făcea el în știință, în politică, în domeniul cultural era determinat de acest adînc sentiment patriotic. Acesta era imboldul principal care călăuzea toate acțiunile sale. „Înălțarea și binele țării“ era deviza vieții sale.

Această dragoste de țară se îmbina la el cu convingerea că poporul român are calități deosebite și că e capabil „de orice avînt și de orice ispravă“.

Aprecia foarte mult spiritul de combativitate pe care-l socotea ca una din trăsăturile specifice ale poporului român. El însuși avea această trăsătură și încă în cel mai înalt grad. Cred că nu este greșit de afirmat că a avut o fire de luptător înăscut, care se dezvoltase și se călise în tot fluxul vieții sale zbuciumate. Și de fapt, toată viața sa n-a fost decît o luptă aprigă și istovitoare. Lupta cu pana, lupta cu fapta și chiar prin pilda vieții sale.

O altă trăsătură caracteristică pentru el era simțul datoriei. Toate obligațiile sale el le îndeplinea cu strictețe și nimic în lume n-ar fi putut să-l oprească să nu țină cursuri, să nu trimită la timp, să nu dea manuscrisul promis.

— Opera sa este de-a dreptul uriașă. Și acum, se înțelege, mă interesează părerea dv. despre savant.

— În primul rînd vreau să relev faptul că N. Iorga a introdus în istoriografia românească un puternic curent inovator. După concepția sa, orice fenomen istoric trebuie încadrat în istoria universală. La baza cercetării sale, se află o idee călăuzitoare: „Nimic nu se înțelege într-un singur loc și la o singură dată“. Aceasta obligă pe cercetător să caute fenomene asemănătoare, să se uite „jur împrejur“ (după expresia sa), să cerceteze fenomenul ales pentru studiu pretutindeni.

Acest principiu a stat la baza tratatului dedicat isoriei românilor, N. Iorga așezînd isoria națională în cadrul vast al istoriei universale. El afirmă că orice istorie națională e înconjurată și străbătută de orice altă dezvoltare istorică, care se influențează reciproc. Vastele sale cunoștințe de istorie universală i-au dat posibilitatea să aibă o viziune nouă asupra dezvoltării și vieții poporului român. Această idee îl preocupa în așa măsură, încît i-a consacrat un curs ținut în anii 1932—1934, în cadrul Facultății de isorie — „Locul românilor în istoria universală“. Această concepție a schimbat în mare măsură modul de a prezenta lucrurile în istoriografia românească, cînd mulți dintre istoricii români tratau trecutul poporului nostru izolîndu-l de desfășurarea vieții din alte regiuni ale lumii.

Vasta sa viziune asupra dezvoltării societății l-a îndemnat să cunoască profund viața de pretutindeni. Și pe baza acestor temeinice cunoștințe, a reușit să stabilească în istoria omenirii asemănări, similitudini, paralelisme.

În centrul preocupărilor sale era omul. Și una dintre sarcinile istoricului după părerea lui N. Iorga este „să recreezi omul așa cum a fost“. Puterea lui evocatoare era de-a dreptul uimitoare. El poseda această măiestrie de a învia oamenii ca nimeni altul. Oamenii despre care vorbea apăreau în fața noastră ca persoane vii, cu lupta lor pentru viață, cu preocupările zilnice, cu suferințele și bucuriile lor. Dorința istoricului de a reda starea lor de spirit în cele mai variate momente ale vieții cuprinde pînă și emoțiile unui condamnat la moarte cînd urcă treptele eșafodului.

unui patriot sincer și adevărat“

De aceea, unui istoric i se cere să trateze oameni din trecut ca oameni vii pe care i-ai întâlnit în viața ta, i-ai auzit vorbind, i-ai văzut mergând. Dar ca să faci o asemenea istorie trebuie să citești mult, să gîndești mult și să trăiești mult.

— **Vă rugăm să prezentați succint o zi de lucru a lui N. Iorga.**

— O zi de lucru a lui N. Iorga era închinată muncii de dimineață pînă seara tîrziu. Ziua lui începea cu cititul ziarelor de dimineață. În legătură cu știrile aflate din ziare, își stabilea un subiect de articol pentru ziarul „Neamul Românesc“. În unele diminețe, avea cursuri la Academia de Comerț și la Academia Militară. În orele de dimineață, cînd nu erau cursuri, era ocupat cu redactarea lucrărilor în curs, cu pregătirea infor-

Nicolae Iorga vizitînd locurile străbunilor. Cuci — Roman, 11 noiembrie 1934 (Originalul, în arhiva doamnei Olga Trestioreanu, București). Comunicată de N. Scurtu, București.

mației necesare, cu citirea corespondenței deosebit de numeroasă. În tot acest timp, mai stătea de vorbă cu numeroși vizitatori, de care am vorbit mai sus. După-amiază, era fie la cursul de la Universitate, fie la ședințe la Academie, la Senat. Și în rest, fiecare clipă liberă era folosită pentru lectură. Nu existau cărți necitite — cumpărate sau primite în dar — pentru toate se făceau recenzii destinate pentru revistele de istorie, pe care le redacta personal.

— **Unii l-au considerat pe Iorga naționalist. Nu cumva aceștia n-au înțeles (sau n-au vrut să înțeleagă) esența patriotismului său ardent?**

— Am mai spus că Iorga a fost un patriot sincer, că el a dat o înaltă apreciere calităților poporului român. Însă aceasta fără exagerări și apreciind just valoarea altor popoare. Dovada este că el s-a ocupat și de istoria popoarelor vecine, redînd în lumină justă realizările lor din diferite domenii.

— **Am aflat că-i dedicați o monografie. În ce stadiu se află?**

— Este adevărat. Am întocmit o monografie despre N. Iorga. Are 300 de pagini dactilografiate, fotografii, scrisori și documente, în care am căutat să prezint cititorilor de azi personalitatea copleșitoare a istoricului. Am încercat să-l descriu viu, pentru cei care nu l-au cunoscut, să împărtășesc observațiile și impresiile mele adunate în decursul anilor, pentru înțelegerea sa mai desăvîrșită. Lucrarea mea se află la Editura „Scrisul românesc“ din Craiova. Termenul de apariție nu este încă fixat.

(Text înregistrat pe bandă magnetică)

PAGINI ÎNSINGERATE

Personalități de seamă ale culturii românești, victime ale terorii legionare

În toamna lui 1980, s-au împlinit patru decenii de la lichidarea de către Garda de fier a unor figuri ilustre ale spiritualității românești.

Publicarea rindurilor de față constituie un modest omagiu pe care li-l aducem.

Nicolae IORGA s-a născut la 5 iunie 1871, în orașul Botoșani. Începe pregătirea școlară în orașul natal: la 25 aprilie 1878, este înscris în clasa I primară, însă noul elev, știind deja să scrie și să citească, peste două luni, este trecut în clasa a II-a. La 1 septembrie 1881, Liceul „August Trebniu Laurian” îl primește în rîndul elevilor săi, unde va rămîne cinci ani. Ultimele clase le va urma la Liceul național din Iași.

În septembrie 1888, susține examenul de bacalaureat și se înscrie la Universitatea din Iași, secția istorico-literară. Într-un timp record — decembrie anul următor — este licențiat cu calificativul **magna cum laude**.

Contemporanii îl socoteau un fenomen: cunoștințele sale erau enciclopedice, puterea de muncă nesfîrșită, memoria uluitoare. Cunoștea limbile franceză, greacă, latină, italiană, spaniolă, germană, engleză, portugheză, daneză, suedeză, olandeză.

A fost profesor universitar, istoric, dramaturg, poet, ziarist și conducător de publicații, editor, militant cultural și om politic. A lăsat o operă uriașă: 1250 de cărți și 25 000 de articole.

Întregirea neamului a fost idealul vieții sale și pentru înfăptuirea lui a luptat neobosit. I s-au încredințat misiuni deosebite și funcții de prim rang în stat. În toate împrejurările a reprezentat țara cu cinste. Democrat convins a înfierat fascismul și a denunțat pericolul pe care îl prezenta pentru omenire și pentru patria sa: „Germania hitleristă amenință direct independența țării și hotarele patriei”.

La 27 noiembrie 1940, la orele 17, o bandă de legionari îl smulge de la masa de lucru din locuința sa de la Sinaia. În dimineața, următoare, este găsit împușcat în apropierea comunei Strejnicu, județul Prahova.

La știrea uciderii sale, 47 de universități risipite pe întinsul planetei au arborat steagul cernit.

Virgil N. MADGEARU s-a născut la 24 decembrie 1887, la Galați. În anul 1911, obține titlul de doctor în științe economice și financiare al Universității din Leipzig, iar la 1 februarie 1916, este numit profesor de economie națională la Academia comercială (A.S.E.) din București.

A fost una dintre personalitățile remarcabile ale societății românești în perioada dintre cele două războaie mondiale: economist, sociolog și om politic.

S-a manifestat ca adversar al fascismului, al Gărzii de fier și al politicii de fascizare a țării.

PAGINI INSINGERATE

„Nu îngăduim — declara el — să se vorbească în parlamentul românesc despre Adolf Hitler, care este o rușine pentru Germania, un permanent pericol pentru Europa“.

La 27 noiembrie 1940, la orele 17, o bandă de legionari îl ridică din locuința sa din București, pentru „declarații“. O oră mai târziu, este găsit împușcat în pădurea Snagov, la punctul numit „Coadă Lungă“.

Petre C. ANDREI s-a născut la 29 iunie 1891, la Brăila. Urmează cursurile Liceului „Nicolae Bălcescu“, pe care le absolvă în 1910; este distins cu „Diploma de camaraderie“, „proclamat de colegii săi cel mai bun camarad al lor“.

Prin concurs, dobîndește o bursă și devine student al Universității din Iași. În 1913, obține licența cu cel mai înalt calificativ — *magna cum laude*. Este trimis să studieze și la Berlin, de unde se întoarce cu titlul de doctor în filozofie.

A participat la viața politică a țării, încredințându-i-se funcții de conducere în stat.

În dimineața zilei de 4 octombrie 1940, locuința sa din Iași este invadată de legionari sub pretextul unei „percheziții“. După patru ore de cercetări, i se înmânează mandatul de arestare, iar în seara aceleiași zile urma să fie transportat la București pentru a fi judecat. Profesorul cere permisiunea să se retragă în camera de baie; se reîntoarce, își îmbrățișează familia și se prăbușește, sub privirile îngrozite ale soției și ale celor patru fii (primul născut avea 17 ani, iar ultimul — 5 ani).

În scrisoarea adresată copiilor, înainte de a lua otrava, spunea: „Împrejurările nenorocite mă silesc la aceasta. Am avut altă atitudine politică decît Garda de fier, nu am prigonit pe nimeni și nu am făcut nici un act urit“.

Victor I. IAMANDI s-a născut la 15 februarie 1891, în satul Hodora, comuna Cotnari, județul Iași, unde tatăl său era învățător.

Iașul este orașul în care s-a format: ca elev al Liceului național și ca student al universității, obținînd două licențe: în științe juridice și istorice. Tot la Iași își valorifică cele două specialități: ca avocat și ca profesor al liceului în care fusese elev.

Participă la viața politică, avînd funcții de răspundere în aparatul de stat.

Gh. Duca de către Garda de fier. Victor Iamandi susține desființarea acestei organizații.

În parlament, va declara că a îndeplinit „cu credință, cu devotament și cu înfruntarea tuturor primejdiilor personale o acțiune de apărare a ordinii democratice“.

La 23 septembrie 1940, guvernarea legionară îi impune claustrarea la domiciliu, iar la 3 octombrie este încarcerat la închisoarea Jilava, unde în noaptea de 26/27 noiembrie este împușcat de legionari. A fost una din cele 65 de victime ale acelei cumplite nopți.

x) Ilustrațiile ne-au fost puse la dispoziție de tovarășii Aurel Lazăr și Manuel Kalustian, membri ai Cercului de filatelle „Unirea“ din Focșani, care, cu acest prilej, a realizat un plic comemorativ. Le mulțumim și pe această cale.

ANCHETA „REVISTEI NOASTRE“

Școala la domiciliu

1. Urmăriți emisiunile „Teleşcoală“ ?
2. Sînt eficiente ?
3. Care ar fi cea mai potrivită oră pentru transmiterea lor ?
4. Matematica, fizica, chimia, biologia fac obiectul acestor emisiuni. Credeți că ar trebui introduse și altele ?
5. Aveți vreo sugestie privind modul de expunere a subiectelor ?
6. Este necesară și colaborarea telespectatorilor-elevi la realizarea lor ?

Lăcrămioara VĂSUIANU, clasa a XI-a A, Liceul „Unirea“ :

1. Le urmăresc cu foarte mult interes, dar în funcție de programul pe care-l am la școală. Avînd cursuri dimineața, nu pot urmări decît emisiunile de după-amiază. Majoritatea școlilor avînd același program, multe dintre aceste emisiuni se pierd în vînt.

2. Eficiența lor este indiscutabilă. Multe dintre noțiunile și problemele neînțelese la școală se clarifică pe micul ecran.

3. După-amiază, între orele 16 și 18.

4. Este adevărat că matematica, fizica, chimia și biologia sînt discipline de care nu se poate lipsi nici o ramură a economiei naționale, fără de care nu ar fi posibil progresul tehnic. Astăzi, și un muncitor calificat trebuie să fie pregătit pentru a face față mecanizării și automatizării. Dar aceasta nu înseamnă că nu trebuie să se acorde o deosebită atenție și celorlalte obiecte. La emisiunile „Teleşcoală“, de foarte puține ori s-au făcut dezbateri pe marginea unor opere literare. O atenție deosebită ar trebui acordată științelor sociale.

5. Cred că ar fi mai bine ca expunerea subiectelor să se facă sub forma unor ore de curs, cu participarea elevilor.

6. Eficiența lor ar fi mai mare, dacă planul expunerii s-ar face pe baza întrebărilor puse de telespectatorii-elevi.

Georgică NEACȘU, clasa a XI-a A, Liceul „Unirea“ :

1. Da, dar numai pe cele difuzate după-amiază.

2. Nu mai încap discuție. Ele ajută la consolidarea cunoștințelor înșușite în cadrul orelor de curs.

3. După orele 16, pentru a putea fi urmărite de elevii care învață dimineața.

5. Pentru a fi înțelese mai bine, ar trebui să țină pasul lecțiilor predate la școală.

6. Da, pentru a putea pune în discuție problemele care îi preocupă.

Lucica RĂDULESCU, clasa a XII-a, Liceul sanitar :

1. Da, în măsura în care orele de transmitere a emisiunii nu coincid cu orele de curs.

2. Desigur, ele ajută la aprofundarea cunoștințelor dobîndite la școală, dar uneori există o desincronizare, în sensul că sînt abordate subiecte care încă nu au fost predate în clasă și de aici o înțelegere mai dificilă a acestora.

3. Este foarte greu de găsit o oră potrivită la care toți cei interesați să se poată afla în fața televizoarelor, și asta din cauza programelor foarte diferite de la o școală la alta.

4. Istoria, filozofia și mai ales limba română, indispensabile pentru cultura generală a fiecărui elev.

5. Deocamdată, nu. Modul de expunere a subiectelor este bine gîndit, prezentările teoretice fiind asociate, cînd e cazul, cu demonstrații practi-

ANCHETA „REVISTEI NOASTRE”

ce. Aș dori ca temele ce țin de materia clasei a XII-a să fie mai des tratate.

6. Ar fi binevenită.

Aurica COMAN, clasa a IX-a, Liceul sanitar :

1. Când nu coincid cu orele de curs și îmi permite timpul.

2. Da, pentru că la realizarea unora dintre ele, se folosește un bogat material didactic care nu se găsește în toate școlile, contribuind astfel la mai buna înțelegere a unor experiențe prezentate în manual sau oral, în clasă.

3. Între orele 20 și 21, pentru a putea fi urmărite de toți elevii, indiferent când au orele de curs.

4. Muzica și artele plastice.

5. Subiectele legate de diferite lecții să fie prezentate la scurt timp după discutarea lor în clasă. Astfel, ele contribuie la cimentarea cunoștințelor dobândite.

6. Da, deoarece aceste emisiuni fiindu-ne dedicate, putem să venim cu sugestii referitoare la desfășurarea lor sau să propunem subiecte spre dezbateri.

Silvia ROȘU, clasa a XII-a C, Liceul „Al. I. Cuza” :

1. În limita posibilităților, pentru că am cursurile dimineata.

2. Da, dar nu totdeauna.

3. Între orele 18 și 20, fiindcă atunci toți elevii sînt acasă. Dacă rămîn totuși dimineata, este necesară reluarea lor după-amiază.

4. Bineînțeles, deoarece elevul trebuie să aibă și o cultură generală. Mai adaug: limba română, filozofia (deosebit de vastă și dificilă), economia politică, istoria, geografia și alte obiecte care se cer la examenul de

admitere în învățămîntul superior.

5. În primul rînd, durata emisiunilor este prea mică, din care cauză se trec doar în revistă problemele supuse dezbaterii. Expunerea să se facă cît mai detaliat posibil, să se scoată în evidență ceea ce ar putea greși elevul sau greșelile frecvente care se fac în exerciții, legătura exercițiului supus rezolvării cu alte exerciții, să se dea cît mai multe variante ale rezolvării. La matematică, să se dezbate și probleme teoretice, nu numai exerciții.

6. Consider că este necesar. Însă nu trebuie să se transmită ore de curs care se desfășoară într-o clasă ai cărei elevi cunosc deja conținutul temelor tratate.

Dan R. IONESCU, clasa a X-a D, Liceul industrial nr. 1 :

1. Atunci cînd timpul îmi permite, urmăresc cu plăcere aceste emisiuni, de obicei pe cele care tratează teme de fizică și matematică.

2. După părerea mea, elevul pleacă din clasă cu o schiță, o imagine a lecției, urmînd apoi acasă să-și cimenteze cunoștințele dobîndite. Un rol important în această direcție îl au emisiunile „Teleşcoală”.

3. După orele 18.

4. Limba română și istoria.

5. Unele subiecte ar putea fi prezentate și sub formă de dezbateri, cu participarea elevilor.

6. Firește, elevii pot colabora propunînd ei înșiși teme de discuție.

Anchetă organizată de :

Tatiana ILIE

și

Sergiu DESAGĂ,

clasa a XI-a A

NOTA REDACȚIEI

Numărul participanților la această anchetă desfășurată în patru licee din orașul Focșani este mult mai mare, însă ne oprim aici, pentru că, în general, răspunsurile se repetă.

Ideea organizării ei ne-a fost sugerată de cîteva secvențe urmărite în recreație. În orele de curs lucrul acesta nu mai e posibil, așa cum a fost bine gîndit, în momentul proiectării emisiunii „Teleşcoală”. Atunci, majoritatea liceelor erau de cultură generală, săptămînile dedicate studiului teoretic nu alternau cu cele de atelier. Deci, aceste emisiuni se puteau integra în orarul fiecărei școli, eficiența lor fiind astfel deosebit de mare.

La noile condiții, emisiunile „Teleşcoală” și lecțiile din clasă se sincronizează doar întîmplător. Ceea ce înseamnă că eficiența lor este redusă.

Pentru ca ele să fie totuși urmărite, beneficiarii, adică elevii, propun reluarea acestor emisiuni după-amiaza.

Altminteri, banii și energia intelectuală se cheltuiesc în zadar.

SECVENȚE CULTURALE

SESIUNE

Miercuri, 20 octombrie 1980, a avut loc sesiunea de comunicări științifice „Mihail Sadoveanu”, organizată de Casa municipală de cultură, Facultatea de filologie din Iași, Filiala Focșani a Societății de științe filologice și „Revista noastră”, cu prilejul împlinirii unui veac de la nașterea marelui scriitor. Cuvîntul de deschidere a fost rostit de prof. **Petrache DIMA**, președintele Filialei Focșani a S.S.F. În continuare, au vorbit: prof. univ. dr. doc. **Const. CIOPRAGA** („Baltagul” — o interpretare”), prof. univ. dr. **Al. HUSAR** („Conceptul de civilizație la M. Sadoveanu”), conf. univ. dr. **I. CONSTANTINESCU** („M. Sadoveanu — o nouă treaptă a istorismului”), prof. **Albinița APOSTOL** („Epicitate și lirism în povestirile sadoveniene”), prof. **Enache MINDRESCU** („Concepția lui Sadoveanu despre folclor”), **Petrache DIMA** („De vorbă cu Profira Sadoveanu”). În încheiere, a fost ascultată vocea lui Mihail Sadoveanu citind un fragment din „Noaptea de Sinziene” — înregistrare din fonoteca de aur a Radiodifuziunii române.

GALERII

La 27 octombrie a.c., s-au deschis Galeria de artă din Focșani, cu o expoziție de zile mari: „Pictura românească contemporană”. Între altele, vizitatorii au putut admira: „1907”, „Alegorie de primăvară” și „Mesaj de pace”, de **Sabin Bălaș**; „Șarja roșiorilor români pe Valea Vidinului”, „În vie” și „Flori și păsări”, de **Ion Brăduț Covaliu**; „Compoziție II”, „Fotoliu și mandolină” și „Epilogul răscoalei”, de **Ion Pacea**; „Compoziție II”, „Compoziție III”, „Pașcani '33” și „Poetul G. Bacovia”, de **Const. Piliuță**.

SALON

Ediția a XI-a a Salonului literar Dragosloveni s-a desfășurat anul acesta în zilele de 15 și 16 noiembrie. În program, au figurat: obișnuita ședință a cercurilor literare din județul nostru, vizitarea Casei memoriale „Al. Vlahuță”, simpozionul pe tema „Probleme ale creației literare actuale angajate în procesul de dezvoltare și perfecționare a construcției socialiste în România” (dezbaterile au avut loc la Casa personalului didactic din Focșani, cu concursul scriitorilor: **Mircea Radu Iacoban**, **Virgil Cuțitaru** și **Horia Zilieru**), șezători literare la Odobești, Cîrligele, Bolotești și Vîrteșcoiu, lansarea cărților „Oastea oștilor”, de **Mircea Radu Iacoban** și volumul I („Poezia”) din tratatul „Literatura română contemporană”.

La aceste manifestări, au fost prezenți scriitorii: **Ionel Bandrabur**, **Radu Cârnelci**, **Virgil Huzum**, **Gh. Istrate**, **Fl. Muscalu**, **Tr. Olteanu**, **Dumitru Pricop**, **D.R. Popa**, **Ion Larian Postolache**, **Al. Raicu**, **I. Roșu**, **N. Stoian**, **Al. Săndulescu**, **C.D. Zeletin**, **Horia Zilieru**.

Festivitatea de încheiere a acestei ediții s-a desfășurat la Panciu. Aici, au citit laureații concursului literar: **Rodica Șoricău** (premiul „Revistei noastre”), **Virginia Manea** (premiul pentru teatru al Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă), **Costel Butunoaia** — jud. Ialomița (premiul Comitetului județean Vrancea al U.T.C.), **Nicolae Sava** — jud. Neamț (premiul Consiliului județean al sindicatelor), **Liviu Ioan Stoiciu** (premiul special al Uniunii scriitorilor din R.S.R. pentru debut editorial, în cadrul Salonului literar Dragosloveni), **Ion Baciu** (marele premiu al ediției a XI-a).

SECVENȚE CULTURALE

Vizitînd Liceul „Unirea”, scriitorii Ion Larian Postolache, Al. Săndulescu și C.D. Zeletin s-au întîlnit, la 15 noiembrie 1980, cu elevii clasei a XI-a A, mulți dintre ei — membri ai colectivului redacțional al „Revistei noastre”.

Cu această ocazie, criticul și istoricul literar Al. Săndulescu a prezentat două scurte comunicări: „«Hanu-Ancuței» sau arta povestirii” și „Mirările domnului de Marenne”, poetul I.L. Postolache, fost elev al Liceului „Unirea”, a citit din creațiile sale și l-a evocat pe M. Sadoveanu, iar sonetistul C.D. Zeletin a recitat poezia „Costache Conachi” și a vorbit despre arta traducerii. Prof. Petrache Dima a făcut un scurt istoric al vieții literare și culturale din școala noastră.

Timp de trei zile (21—23 noiembrie 1980), Focșaniul a fost gazda unui mare act de cultură: **Seminarul de dramaturgie și teatrologie D.R. Popescu**, manifestare organizată de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Vrancea, Teatrul municipal Focșani, Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale din România și revista „Familia” din Oradea.

Din lucrările scriitorului omagiat s-au reprezentat: „**Piticul din grădina de vară**” (Teatrul popular din Focșani), „**Hoțul de vulturi**” (Teatrul dramatic din Galați), „**Acești îngeri triști**” (un colectiv de proaspeți absolvenți ai I.A.T.C.), „**Cuiul sau iepurii**” (Teatrul dramatic Bacovia din Bacău) și „**Pasărea Shakespeare**” (Teatrul Național din Cluj — Napoca).

Seminarul a fost prezidat de scriitorul **Marin SORESCU**. Directori și regizori de teatru, critici literari și alți iubitori ai Thaliei au prezentat peste 30 de comunicări de o deosebită valoare științifică.

La Librăria „Miorița” din Focșani, a avut loc, la 12 decembrie 1980, lansarea volumului de debut, „La fanion”, de **Liviu Ioan Stoiciu**, premiat în 1979 de Editura „Albatros”.

Această plachetă de versuri a fost prezentată de directorul acestei edituri, prozatorul Mircea Sintîmbreanu, și de poetul Florin Muscalu, redactor al gazetei „Milcovul”.

A doua zi, scriitorul Mircea Sintîmbreanu a fost oaspetele Școlii generale nr. 5 și al Liceului pedagogic din Focșani.

În cadrul întîlnirilor avute cu tinerii cititori din cele două unități școlare, el le-a vorbit despre procesul de creație și munca editorială. Expunerile sale pline de farmec au fost urmărite cu viu interes.

Colectivul redacțional al „Revistei noastre” a organizat, în perioada 5-10 august 1980, o excursie literară pe itinerarul: Focșani — Ploiești — Tîrgoviște — Pitești — Curtea-de-Arges — Bălcești — Rm. Vilcea — Tg. Jiu — Hobița — Petroșani — Lugoj — Timișoara — Lugoj — Orșova — Drobeta-Tr. Severin — Craiova — Pitești — Siliștea-Gumești (satul natal al lui Marin Preda) — București — Snagov — Ploiești — Focșani. Însemnările din această călătorie de 2 000 de km vor fi publicate în cadrul serialului „Pe drumurile literare ale țării”.

ÎNȚÎLNIRE

SEMINAR

LANSARE

EXCURSIE

REVISTA REVISTELOR

«BILETE DE PAPAGAL»

Cu prilejul centenarului Tudor Arghezi, Uniunea scriitorilor din R.S.R. și Muzeul literaturii române au editat un număr omagial unic al revistei „Bilete de papagal”, realizat cu concursul unora dintre foștii colaboratori ai acesteia.

Opera lui Arghezi, acest poet al plugului posedând sentimentul prea viu al realităților naționale, este elogiată aici de șapte scriitori. Astfel, Mihai Beniuc scrie: „Cel mai mare merit al poetului, însă, e acela de a fi dăruit poporului românesc o masivă operă poetică plină de tîlc și de har, de dragoste de om și de vatra sa, de dreptate socială, umanitate și pace”.

Poezia n-a fost, pentru Arghezi, o indeletnicire în marginea vieții, un act de reculegere, un popas. A fost forma vieții lui.

„Viața lui Tudor Arghezi a fost, în același timp, revoltă și împlinire” — arăta Ion Biberi. „Omul s-a clădit pe sine neîncetat. Opera îi reprezintă o mărturie a acestui suș. Poezia îi este expresia vieții”.

Schimbînd „sapa-n condei și brazda-n călmară”, Arghezi a scris cartea într-o manieră profund românească, cartea pe care o deschizi „și cu un fior, lung cît istoria acestor pămînturi, simt că este o carte a sufletului nostru, acum și în vecii vecilor” (Geo Bogza). Acest mare artist, „care nu lasă să se piardă nici una din faptele acestui uriaș edificiu, numit istorie” (E. Jebeleanu), a adunat „sudoarea muncii sutelor de ani” și din graiul bătrînilor „cu-ndemnuri pentru vite” a ivit „cuvinte potrivite” dîndu-ți părerea că-i cunoști „gîndurile, viziunile, dar adevărata-i ființă este parcă ascunsă în umbra lui, acea umbră de la amiază, axată perpendicular pe natura intimă” (R. Bourea-nu).

Aducem și omagiul nostru memoriei marelui poet național Tudor Arghezi, acela care a făcut să apară acolo, în timp, pe bolta culturii românești, un astru care va străluci în veci de veci, revărsînd lumina și căldura în sufletele oamenilor, al poporului nostru.

Fiindcă acolo, în timp, s-a înălțat Arghezi, flori, multe flori pentru el. Florile inimilor noastre.

Laura LIMBAȘAN,
clasa a XI-a A

«PLAI ROMÂNESC»

În revista „Plai românesc”, publicație a elevilor Liceului „Samuil Vulcan” din Beiuș, se ilustrează o parte din aspirațiile, preocupările și gîndurile acestora.

În nr. 3 sosit la redacția „Revistei noastre”, un loc important îl ocupă aspectele de la sărbătorirea împlinirii a 150 de ani de la înființarea școlii. Revista se deschide cu „Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu cadrelor didactice și elevilor Liceului «S. Vulcan»”, în care se subliniază contribuția remarcabilă pe care a adus-o acest prestigios lăcaș de cultură la dezvoltarea învățămîntului românesc.

La rubrica „Ecouri în presă”, ne atrag atenția „Iluminate umbre ale Beiușului”, „Orașul cu două vieți”, „Drumul învățăturii”, „Beiușul literar — artistic de ieri”. Interesante sînt articolele „150 de ani de la înființarea Liceului «S. Vulcan» din Beiuș”, „Societatea de matematică a elevilor de la Liceul «S. Vulcan» din Beiuș”, semnat de prof. univ. dr. Aurel Coțin, „Împlinire” și „Prezență postumă”.

În paginile revistei, se prezintă și o parte din comunicările științifice ale elevilor de la sesiunea omagială: „Democrația socialistă și autoconducerea muncitorească”, „Momente importante din istoria locală”, „Viora Ciordaș — reprezentantă a liricii feminine din Transilvania”.

În „Activitatea literară a elevilor liceului” și „Activitatea de creație în cadrul cercului literar al Liceului «S. Vulcan»”, se subliniază permanenta preocupare a elevilor pentru literatură și, în același timp, contribuția lor la editarea revistei.

Aici sînt prezentate și articole foarte utile elevilor, cum ar fi: „Caracterul militant al iluminismului din Transilvania”, „D. Cantemir — despre originea limbii române”, „M. Costin — portretist”, „Lumea ca teatru în opera lui D. Cantemir”, „Elemente romantice în drama »Răzvan și Vidra« de B.P. Hașdeu”, „Viața la țară” de D. Zamfirescu (încercare de analiză literară)” etc.

Astfel alcătuită, revista „Plai românesc” se situează printre cele mai bune publicații școlare.

Tatiana ILIE
clasa a XI-a A

PLASTICĂ

Ilustrație la „Scrisoarea III” de Mihai Eminescu. (Visul lui Baiazid), executată de elevul Nagy Geza, Liceul pedagogic din Tg. Mureș.

ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ

Fizică

Din timpurile cele mai vechi, sunetul a constituit pentru oameni un mijloc prin care s-au putut înțelege între ei, prin care și-au putut comunica gândurile și simțămintele, durerile și bucuriile. Sunetele i-au însoțit în muncă, la vânătoare sau la război, în viața de familie sau distracții. Încă cu mii de ani în urmă, omul, în neobositul său efort de cunoaștere, și-a oprit atenția asupra lor, a început să le studieze, pentru a cunoaște modul în care pot fi produse, transmise și auzite sau în care intensitatea lor poate fi sporită sau redusă, potrivit cerințelor practice. În felul acesta a fost creată „acustica“.

Încă din antichitate, un șir de învățați, printre care marele geometru Pitagora, a adus o prețioasă contribuție la dezvoltarea acusticii. Ultrasunetele, neputând fi percepute de nici unul din cele cinci simțuri cu care este înzestrat omul, n-au atras atenția asupra lor. Numai atunci când prin perfecționarea instrumentelor de produs sunete, omul a reușit să pășească și în domeniul ultrasunetelor, ele au început să fie examinate și apoi folosite în diverse aplicații. După cum ochiul percepe undele electromagnetice numai într-un interval foarte îngust al spectrului, de la $\lambda = 7,6 \cdot 10^{-7} \text{ m}$ — $4 \cdot 10^{-4} \text{ m}$, deși acestea se întind de la undele kilometrice de radio până la radiațiile „ γ “ a căror $\lambda = 10^{-10} \text{ m}$ — 10^{-14} m , tot așa și urechea noastră percepe sunetele într-un interval foarte îngust de frecvențe. Acest interval variază de la 16 Hz până la aproximativ $2 \cdot 10^4$ Hz; ceea ce corespunde unor lungimi de undă de ordinul metrilor. Sunetele a căror frecvență e mai mare de $2 \cdot 10^4$ Hz se numesc „ultrascurte“. Sunetele a căror frecvență este mai mică de 16 Hz se numesc „infrasunete“.

Această împărțire este valabilă numai pentru oameni, deoarece unele animale au capacitatea de a recepționa sunetele într-un interval mai mare de frecvențe. De exemplu, ciinii, pisicile pot percepe ultrasunetele până la 40 000 Hz. S-a constatat de asemenea, că animalele, pe lângă proprietatea de a percepe ultrasunetele, o au și pe aceea de a le emite. Astfel, liliecii se pot orienta cu precizie în întuneric datorită faptului că emit impulsuri ultrasonore. Fiecare emisie durează aproximativ $5 \cdot 10^{-3}$ s, fiind urmată de o perioadă de tăcere. În apropierea unui obstacol, numărul semnalelor emise crește. Ultrasunetele sînt emise de liiac datorită unei structuri speciale a coardelor vocale și tot prin ele recepționează. Frecvența ultrasunetelor emise de lilieci este de aproximativ $55 \cdot 10^3$ Hz. Există mai multe metode de producere a ultrasunetelor: metode mecanice, termice, electromecanice, care se bazează pe două fenomene cunoscute: fenomenul piezoelectric și fenomenul magnetostrictiv. În

Historia dezvoltării ultraacusticii fizice și tehnice

Capitol din lucrarea
„Ultrasunetele. Aplicații“

Prof. Costică PURDEL

(Continuare în pag. 1190)

Chimie

ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ

Alcaloizii sînt substanțe organice azotate cu o structură complexă care se întîlesc în regnul vegetal (mai rar în cel animal) și au o puternică acțiune farmacodinamică.

Acțiunea toxică sau curativă a anumitor plante a fost cunoscută din antichitate. Astfel, proprietățile toxice ale cucutei, efectul stimulator al frunzelor de coca, intoxicarea cu planta beladona, acțiunea antimalarică a „arborelui de chinină“, sau efectele sedative ale produsului rășinos obținut din fructele de mac au fost folosite din cele mai vechi timpuri.

Izolarea principiilor active din plante a constituit o preocupare importantă a chimiei, dar studiul alcaloizilor a început sistematic după descoperirea primului reprezentant — morfina, în 1804.

În prezent, se cunosc peste 1000 de alcaloizi, dar numărul lor crește neîncetat prin noi descoperiri.

Interesul pentru studiul alcaloizilor este determinat de faptul că reprezintă substanțe medicamentoase prețioase pentru care nu există înlocuitori sintetici.

Izolarea alcaloizilor și stabilirea structurilor lor chimice este anevoioasă, dar realizarea lor a dus la descoperirea de noi tipuri de reacții chimice, la noi substanțe organice care și-au găsit aplicații în medicină.

Din punct de vedere al fitochimiei, studiul alcaloizilor prezintă interes deosebit deoarece nu s-a stabilit definitiv nici chimismul formării lor în plante, nici legătura cu alte substanțe și nici rolul lor în viața plantei respective. O plantă conține rareori un singur alcaloid, iar conținutul alcaloizilor în plante variază cu clima, anotimpul, regiunea unde cresc plantele, stadiul de dezvoltare a acestora, umiditate, sol etc.

Dintre alcaloizii cei mai cunoscuți și utilizați, datorită acțiunilor lor farmacodinamice, sînt: chinina, morfina, nicotina, stricnina, heroina, cocaina, atropina, codeina, cafeina, papaverina ș.a.

Chinina acționează asupra sistemului nervos central cu un efect excitant în doze mici, sedativ în doze mijlocii și paralizant în doze mari. A fost folosită mult timp ca medicament în cazul malariei.

Morfina — alcaloid conținut în opiu — este calmant al durerilor, pentru că împiedică percepția lor cerebrală, paralizînd centrul nervos. Este un medicament foarte activ și foarte toxic și trebuie administrat cu prudență. Folosirea nesocotită a morfinei duce la morfinomanie ce determină în organism modificări profunde, intoxicații grave la doze de 0,05 — 0,06 grame și moarte la 0,10 — 0,15 grame.

Heroina este de două — trei ori mai activă decît morfina. Ea produce o toxicomanie mult mai puternică cu fenomene de excitație psihică capabile de a duce la crimă.

Romulus MIRCEA

cl. a XII-a A

(Continuare în pag. 1190)

ALCALOIZII

ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ

Istoria dezvoltării ultraacusticii fizice și tehnice

(Urmare din pag. 1188)

1830, în Franța, F. Savard a făcut primele experiențe de a stabili limita frecvenței undelor audibile de urechea omului.

În 1883, F. Galton, în Anglia, construiește primul emițător de ultrasunete până la frecvența de 25 KHz. Emițătorul a fost perfecționat ulterior de către H.T. Edelman, care i-a mărit și puterea.

În 1889, R. König, în Germania, publică un studiu cu privire la sunetele înalte, audibile și inaudibile, ale căror frecvențe sînt cuprinse între 4096 Hz — 90 000 Hz. La începutul secolului nostru, P.H. Lebedev folosește pentru prima oară ultrasunetele în cercetările științifice, iar profesorul J. Neklepaev publică în anul 1911 prima lucrare despre unele fenomene fizice legate de ultrasunete, tratînd absorbția pe care o suferă acestea atunci cînd se propagă în aer. În experiențele sale a folosit ultrasunetele avînd frecvența de 400 KHz. Cea dintîi aplicație practică a ultrasunetelor este legată de o mare catastrofă navală. În luna aprilie 1912, cel mai mare și rapid vas de pasageri „Titanic”, pornit din Anglia spre S.U.A., în prima sa călătorie, își găsește sfîrșitul în fundul oceanului în apropierea coastelor sudice ale insulelor Terra Nova. Lovindu-se de un ghețar, vaporul a fost înghițit de valuri în mai puțin de o oră și odată cu el au pierit aproximativ 1 500 de oameni. Prevenirea unor asemenea catastrofe navale a început să constituie o preocupare serioasă pentru oamenii de știință. Problema semnalării de la distanță pe timp de ceață sau noapte a unui aisberg aflat în calea vaporului trebuia rezolvată fără întîrziere.

(Va urma)

(Urmare din pag. 1189)

Nicotina, ce se găsește în tutun alături de alți 11 alcaloizi, este un toxic puternic care la fumători, sau la cei ce inspiră fumul de țigară duce la intoxicație cronică numită tabagism. Absorbția fumului de tutun dă tulburări digestive, circulatorii, nervoase (depresiune psihică, pierderea memoriei, insomnii) — cu atît mai periculoase și greu de vindecat cu cît vîrsta fumătorului e mai fragedă. Intoxicația voluntară prin fumat este în creștere în toată lumea și poate fi considerată o toxicomanie, în special pentru generația tinăra.

Cafeina — existentă în cafea și ceai este un stimulent puternic al sistemului nervos central, care reduce somnolența și oboseala; totuși în doze mari acționează ca substanță toxică.

Stricnina este un alcaloid foarte toxic producînd moartea prin asfixie datorită contracției diafragmei. În doze mici, se folosește ca medicament.

Alcaloizii, datorită însușirilor farmacodinamice, sînt folosiți cu succes în terapeutică și de aceea în țara noastră se dă o importanță deosebită cercetării plantelor medicinale și în special celor producătoare de alcaloizi. În același timp, se face o propagandă sănătoasă privind combaterea fumatului și evitarea toxicomaniilor de orice fel.

ALCALOIZII

In confruntări naționale

Elevul Radu NAGLER a reușit un nou succes

Sesiunea de comunicări științifice ale elevilor, desfășurată la Sibiu, în perioada 27 august — 2 septembrie 1980, a înscris printre elevii distinși și pe Radu NAGLER (clasa a XII-a A), care a obținut o mențiune. (În anul 1979, s-a situat pe locul al III-lea). Colectivul redacțional al „Revistei noastre” îl felicită și-i urează noi succese!

Paginile facsimilate constituie o sinteză a lucrării cu care s-a prezentat la această sesiune.

REZOLVAREA ECUAȚIILOR POLINOMIALE ÎN M_2

Sucrarea își propune să dea un răspuns complet la problema rezolvării ecuațiilor matriceale $P(X) = A$, unde A (dată) și X (necunoscută) sînt matrice pătratice de ordin doi cu elemente din \mathbb{C} , iar P este un polinom cu coeficienți complecși: $P(x) = a_0 x^n + a_1 x^{n-1} + \dots + a_n x^0$, $a_0 \neq 0$.

Vom nota cu θ , $U = X^0$, X și A matricele

$$\begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} \\ x_{21} & x_{22} \end{bmatrix} \text{ și, respectiv, } \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} \\ a_{21} & a_{22} \end{bmatrix}$$

În lucrare vor fi folosite unele cunoștințe din matematica de liceu, dar și trei rezultate ce nu tîin de programa școlară.

(r1) Dacă A_i , $i = \overline{1, n}$, sînt matrice pătratice, atunci $\det(A_1 \cdot A_2 \cdot \dots \cdot A_n) = \det A_1 \cdot \det A_2 \cdot \dots \cdot \det A_n$ (vezi H. Danciu și D. Flondor: „Algebră și analiză matematică” — culegere p. 53 și 45).

(r2) Dacă α_i , $i = \overline{1, n}$, sînt rădăcinile complexe ale ecuației algebrice $P(x) = 0$, atunci $P(X) = a_0 \prod_{k=1}^n (X - \alpha_k U) = a_0 (X - \alpha_1 U)(X - \alpha_2 U) \dots (X - \alpha_n U)$ (vezi Gh. Th. Gheorghiu: „Algebră liniară, geometrie, analitică și diferențială” și programare liniară” p.

(r3) Maria Elena Panaitopol publică în G.M. nr. 3 din 1975

un articol privind ridicarea la putere a matricelor din M_2 , din care preluăm rezultatele de mai jos:

a) dacă ecuația caracteristică $\lambda^2 - (\alpha_{11} + \alpha_{22})\lambda + \alpha_{11}\alpha_{22} - \alpha_{12}\alpha_{21} = 0$ are rădăcină dublă pe $\lambda_1 = (\alpha_{11} + \alpha_{22})/2$ (ceea ce se întâmplă în cazul $(\alpha_{11} + \alpha_{22})^2 - 4(\alpha_{11}\alpha_{22} - \alpha_{12}\alpha_{21}) = 0$), atunci $X^n = n\lambda_1^{n-1}(X - \lambda_1 U) + \lambda_1 U$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$ și

b) dacă ecuația caracteristică are rădăcinile distincte λ_1 și λ_2 , atunci $X^n = \frac{\lambda_1^n - \lambda_2^n}{\lambda_1 - \lambda_2} X - \frac{\lambda_1^n \lambda_2 - \lambda_1 \lambda_2^n}{\lambda_1 - \lambda_2} U$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$.

În fine, să mai facem observația că putem presupune că $\det A = 0$. Dacă $\det A \neq 0$, rezolvăm ecuația $t^2 + (a_{11} + a_{22})t + \det A = 0$ și alegem o rădăcină t . În cei doi membri ai ecuației $P(X) = A$ adunăm matricea tU ($\det(A + tU) = 0$). Evident că ultimul coeficient al polinomului se va modifica.

În baza lui (r2) ecuația $P(X) = A$ devine $\prod_{k=1}^n (X - \alpha_k U) = A$, apoi $\det[\alpha_0 (X - \alpha_1 U)(X - \alpha_2 U) \dots (X - \alpha_n U)] = \det A = 0$ și în conformitate cu (r1) se obține că $\exists i \in \{1, 2, \dots, n\}$ a.î. $\det(X - \alpha_i U) = 0 \iff (1) \alpha_i^2 - (\alpha_{11} + \alpha_{22})\alpha_i + (\alpha_{11}\alpha_{22} - \alpha_{12}\alpha_{21}) = 0$.

Vom căuta mai întii soluțiile X ale ecuației matriciale pentru care $\alpha_{11} + \alpha_{22} = 2\alpha_i$. Din această relație și (1) rezultă că ecuația caracteristică are rădăcină dublă pe α_i . Aplicând (r3a) obținem $P(X) = \sum_{k=1}^n a_{n-k} X^k + a_n U = (X - \alpha_i U) \cdot \sum_{k=1}^n a_{n-k} k \alpha_i^{k-1} + U \sum_{k=0}^n a_{n-k} \alpha_i^k = P'(\alpha_i)(X - \alpha_i U) + P(\alpha_i)U = P'(\alpha_i)(X - \alpha_i U)$, unde P' este derivata lui P ; $P(\alpha_i) = 0$, α_i fiind o rădăcină a polinomului P . Ecuația $P(X) = A$ devine

$$P'(\alpha_i) \begin{bmatrix} \alpha_{11} - \alpha_i & \alpha_{12} \\ \alpha_{21} & \alpha_{22} - \alpha_i \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} \\ a_{21} & a_{22} \end{bmatrix}$$

(p1) Dacă α_i este rădăcină multiplă a polinomului P și $A \neq \theta$, atunci ecuația $P(X) = A$ nu are soluții cu $\alpha_{11} + \alpha_{22} = 2\alpha_i$.

(p2) Dacă α_i este rădăcină multiplă și $A = \theta$, atunci orice matrice X cu $\alpha_{11} + \alpha_{22} = 2\alpha_i$ este soluție. Aceste matrice vor fi de forma $X = \begin{bmatrix} \alpha_i + \sqrt{\lambda\mu} & \lambda \\ \mu & \alpha_i - \sqrt{\lambda\mu} \end{bmatrix}$, unde λ și μ parcurg \mathbb{C} , iar $\sqrt{\lambda\mu} = \{z \mid z \in \mathbb{C} \text{ și } z^2 = \lambda\mu\}$.

(p3) Dacă α_i este rădăcină simplă și $A = \Theta$, atunci $x_{11} = \alpha_i$, $x_{12} = 0$, $x_{21} = 0$ și $x_{22} = \alpha_i$.

(p4) Dacă α_i este rădăcină simplă, $A \neq \Theta$ și $a_{11} + a_{22} \neq 0$, atunci ecuația matricială nu poate avea soluții cu $x_{11} + x_{22} = 2\alpha_i$.

(p5) Dacă α_i este rădăcină simplă, $A \neq \Theta$ și $a_{11} + a_{22} = 0$, atunci $x_{11} = \alpha_i + a_{11} : P'(\alpha_i)$, $x_{12} = a_{12} : P'(\alpha_i)$, $x_{21} = a_{21} : P'(\alpha_i)$ și $x_{22} = \alpha_i + a_{22} : P'(\alpha_i)$.

Acum vom căuta soluțiile X pentru care $x_{11} + x_{22} \neq 2\alpha_i$.

Din această relație și (1) rezultă că ecuația caracteristică are rădăcinile distincte $\lambda_2 = \alpha_i$ și $\lambda_1 = x_{11} + x_{22} - \alpha_i = \beta$. Aplicând (v3b)

obținem
$$P(X) = \sum_{k=1}^n a_{n-k} X^k + a_n U = \frac{1}{\beta - \alpha_i} \left(\sum_{k=0}^n a_{n-k} \beta^k - \sum_{k=0}^n a_{n-k} \alpha_i^k \right) X -$$

$$- \frac{1}{\beta - \alpha_i} \left(\alpha_i \sum_{k=0}^n a_{n-k} \beta^k - \beta \sum_{k=0}^n a_{n-k} \alpha_i^k \right) U = \frac{1}{\beta - \alpha_i} \left(P(\beta) - P(\alpha_i) \right) X -$$

$$- \frac{1}{\beta - \alpha_i} \left(\alpha_i P(\beta) - \beta P(\alpha_i) \right) U = \frac{P(\beta)}{\beta - \alpha_i} (X - \alpha_i U). \text{ Ecuația } P(X) = A$$

devine
$$\frac{P(\beta)}{\beta - \alpha_i} \begin{bmatrix} x_{11} - \alpha_i & x_{12} \\ x_{21} & x_{22} - \alpha_i \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} \\ a_{21} & a_{22} \end{bmatrix}. \text{ Avem de reîn-$$

rot sistemul de ecuații: $P(\beta)(x_{11} - \alpha_i) = a_{11}(\beta - \alpha_i)$, $P(\beta)x_{12} = a_{12}(\beta - \alpha_i)$, $P(\beta)x_{21} = a_{21}(\beta - \alpha_i)$ și $P(\beta)(x_{22} - \alpha_i) = a_{22}(\beta - \alpha_i)$, unde β este de fapt o necunoscută auxiliară ($\beta = x_{11} + x_{22} - \alpha_i$). Sistemul este compatibil dacă $P(\beta) = a_{11} + a_{22}$, deci dacă β este o soluție a ecuației $P(x) = a_{11} + a_{22}$, care nu are rădăcini comune cu $P(x) = 0$ decât dacă $a_{11} + a_{22} = 0$.

(p6) Dacă $a_{11} + a_{22} = 0$ și $A \neq \Theta$, ecuația matricială nu are soluții cu $x_{11} + x_{22} \neq 2\alpha_i$.

(p7) Dacă $A = \Theta$, atunci $a_{11} + a_{22} = 0$ și orice matrice X cu $x_{11} + x_{22} = \alpha_i + \beta_j$ și $x_{11}x_{22} - x_{12}x_{21} = \alpha_i\beta_j$, unde α_i și β_j sînt soluții distincte ale ecuației $P(x) = 0$, va fi soluție pentru ecuația matricială. Aceste matrice au forma (2):

$$X = \begin{bmatrix} \frac{1}{2}(\alpha_i + \beta_j + \sqrt{(\alpha_i - \beta_j)^2 + 4\lambda\mu}) & \\ \mu & \frac{1}{2}(\alpha_i + \beta_j - \sqrt{(\alpha_i - \beta_j)^2 + 4\lambda\mu}) \end{bmatrix},$$

unde α_i și β_j sînt rădăcini ale ecuației $P(x) = 0$, iar λ și μ parcurg mulțimea \mathbb{C} . Formele de la (p2) și (p3) sînt cazuri particulare ale acestei forme.

(p8) Dacă $a_{11} + a_{22} \neq 0$ (deci $A \neq \Theta$), atunci avem soluția

$$X = \begin{bmatrix} a_{11}\beta_j + a_{22}\alpha_i & a_{12}(\beta_j - \alpha_i) \\ a_{21}(\beta_j - \alpha_i) & a_{22}\beta_j + a_{11}\alpha_i \end{bmatrix} \cdot \frac{1}{a_{11} + a_{22}} = \frac{\beta_j - \alpha_i}{a_{11} + a_{22}} \cdot A + \alpha_i U,$$

unde α_i este o soluție a ecuației $P(x) = 0$, iar β_j o soluție a ecuației $P(x) = a_{11} + a_{22}$.

CONCLUZII FINALE

(C1) Din (p2), (p3) și (p7) rezultă că dacă $A = \theta$, atunci orice matrice avînd forma de la (p7) este soluție.

(C2) Din (p5) și (p6) rezultă că dacă $A \neq \theta$ și $a_{11} + a_{22} = 0$, atunci singurele matrici soluții sînt cele menționate la (p5).

(C3) Din (p1), (p4) și (p8) rezultă că dacă $A \neq \theta$ și $a_{11} + a_{22} \neq 0$, atunci soluțiile sînt cele menționate la (p8).

EXEMPLU

Să se rezolve în mulțimea matricelor pătratice de ordin doi cu elemente reale ecuația matriceală

$$X^n + X^{n-1} = \begin{bmatrix} 6 & -3 \\ 8 & -4 \end{bmatrix}, n \in \mathbb{N}^* \text{ (G.M. nr. 1 din 1980).}$$

Soluție. Dacă $n = 1$, atunci soluția este $X_1 = A - U = \begin{bmatrix} 5 & -3 \\ 8 & -5 \end{bmatrix}$.

Dacă $n \neq 1$; $\det A = 0$ și $a_{11} + a_{22} \neq 0$, deci caz (C3).

Ecuația $x^n + x^{n-1} = 0$ are rădăcinile $\alpha_1 = -1$ și $\alpha_2 = 0$ (eventual multiplă). Ecuația $f(x) = x^n + x^{n-1} - 2 = 0$ are o singură rădăcină reală $\beta_1 = 1$, dacă n este impar și două rădăcini reale distincte $\beta_1 = 1$ și $\beta_2 < \frac{1}{n} - 1$, dacă n este par (a se vedea tabelele de mai jos).

x	$-\infty$	$\frac{1}{n} - 1$	0	∞	
$f(x)$	+++	0	---	+++	
$f'(x)$	-	↗	-	↘	+

x	$-\infty$	$\frac{1}{n} - 1$	0	∞	
$f(x)$	---	0	+++	+++	
$f'(x)$	+	↘	-	↗	+

Dacă n este impar soluțiile sînt:

$$X_1 = A - U = \begin{bmatrix} 5 & -3 \\ 8 & -5 \end{bmatrix} \text{ și } X_2 = \frac{1}{2}A = \begin{bmatrix} 3 & -3/2 \\ 4 & -2 \end{bmatrix}$$

Dacă n este par, la soluțiile X_1 și X_2 , de mai sus, se adaugă:

$$X_3 = \frac{\beta_2}{2}A \text{ și } X_4 = \frac{\beta_2 + 1}{2}A - U.$$

«REVISTA NOASTRĂ»

Nr. 70-71-72, oct-dec 1980

Ces numéros sont, en bonne partie, consacrés à notre grand écrivain Mihail Sadoveanu dont on vient de célébrer le centenaire de sa naissance. et au très renommé savant Nicolae Iorga tué, il y a quatre décennies, par les „legionari“ (terroristes fascistes).

Parmi les articles concernant l'illustre écrivain on peut mentionner : „Sadoveanu c'est (...), a côté de Eminescu, le plus national de nos écrivains“, interview prise à l'académicien Iorgu Iordan et

„Dès qu'il se mettait à écrire, mon père était de telle manière possédé par ce qu'il créait qu'il n'était plus le même être“ — dialogue qu'a eu le prof. Petrache Dima, rédacteur en chef de la revue, avec Madame Profira Sadoveanu, la fille de l'écrivain. Quant à l'illustre historien, Nicolae Iorga, c'est son ancienne collaboratrice, conf. univ. dr. Valeria Costăchel qui l'évoque dans une interview intitulée „N. Iorga nous imposait l'image d'un sincère et véritable patriote“.

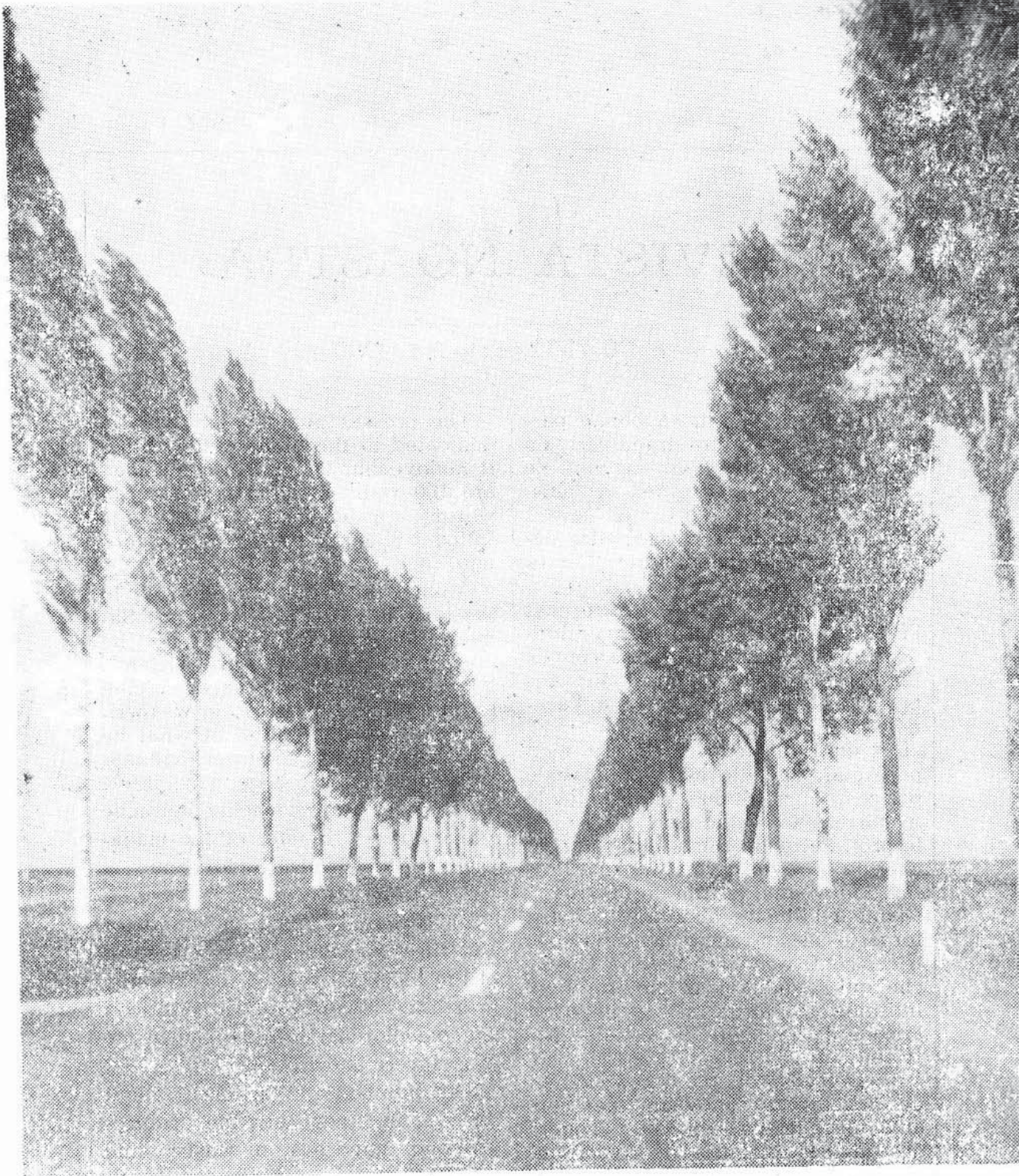
Nos élèves collaborateurs signent des articles sur Sadoveanu, des vers aux rubriques de la poésie : „Lequel des navires atteindra le rivage“ et „Débuts“, le reportage „Sur les routes littéraires du pays“ (VI), l'enquête „L'école au domicile“, des notes de lecture, des opinions sur divers problèmes de mathématiques, ou sur des phénomènes chimiques etc.

The present number is partially dedicated to the great writer Mihail Sadoveanu, from whose birthday are 100 years and the scientist of world — wide name, Nicolae Iorga killed by legionaries four decades ago.

Among the materials referring to the famous writer, we mention „Sadoveanu is besides Eminescu the most national among our writers“, interview given by the academician Iorgu Iordan ; „When father was writing, was so penetrated of what he was creating, so that from that moment he wasn't the same man“, interview given by the teacher Petrache Dima, co — ordinator of the magazine to Mrs. Profira Sadoveanu — the daughter's writer.

University — conferencier doctor Valeria Costăchel, past collaborator of the famous historian, evokes him in a interview, which we entitled : „Nicolae Iorga imprinted the image of a sincere and true patriot“.

The pupils sign : articles about Sadoveanu, lines at the rubrics „Among hundreds of masts“ and „Débuts“, the reportage „On the literary ways of the country“, the investigation „The school at domicile“, reading notes, drawings tell the opinion about the different problems of mathematics, chemistry.

La orizont... infinitul...

Foto : prof. P. Dima

48 de pagini — 7 lei